

VOIMANKÄYTÖN KENTTÄKOULUTTAJIEN KÄSITYS TYÖHARJOITTELUUN TULEVIEN OPISKELIJOIDEN POLIISITAKTISESTA OSAAMISTASOSTA

Jani Mäkilä

10/2019

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Tutkinto
Jani Mäkilä	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Voimankäytön kenttäkouluttajien käsitys työharjoitteluun tulevien opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta	Julkinen
Ohjaajat	Opinnäytetyön muoto
Vesa Syngelmä Juha Kinos	Kvantitatiivinen tutkimus
Tiivistelmä Opinnäytetyössä on tutkittu voimankäytön kenttäkouluttajien käsitystä työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta. Samalla on selvitetty, mihin poliisitaktiikan osa-alueisiin voimankäytön kouluttajien mielestä opetusta tulisi Poliisiammattikorkeakoulun perusopetuksessa painottaa. Tutkimusta varten poliisitaktiset osa-alueet jaettiin seitsemään, erikseen arvioitavaan, osa-alueeseen. Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kohderyhmään kuuluvat vastasivat Webropol-ohjelmalla tehtyyn sähköpostikyselyyn anonyymisti. Kouluttajien käsitys tutkittavista asioista oli hyvin yhteneväinen. Opiskelijoiden taktinen osaamistaso miellettiin, osa-alueesta riippuen, usein tyydyttävän ja hyvän välimaastoon. Parhaat tulokset saatiin lähes samoissa taktiikoissa, joita voimankäytön kenttäkouluttajien näkemyksen mukaan pitäisi perusopetuksessa painottaa. Poliisitaktinen osaamistaso koettiin kuitenkin heikommaksi, kuin mitä aikaisempien tutkimusten tulosten perusteella voisi tulkita. Opiskelijoiden poliisitaktinen osaaminen on niissä hyvin usein arvioitu osana voimankäyttöä tai kenttätoimintaa, jolloin samaan arviointialueeseen sisällytettyjen muiden koulutuskohteiden, kuten voimankäyttövälineiden hallinnan, korkea osaamistaso vaikuttaa tulokseen. Opiskelijoiden poliisitaktista osaamistasoa on kuitenkin mahdollista nostaa helposti lähes jokaisella osa-alueella. Tutkimuksen tulosten perusteella, tämä vaatisi suhteellisen pienen panostuksen soveltavien harjoitusten määrään ja opiskelijoille kohdennetun poliisitaktisen opetusmateriaalin kehittämiseen. Poliisitaktista osaamista tulisi tulevaisuudessa myös arvioida kokonaan omana osa-alueenaan. Näin poliisitaktiikkaa koskevat kehittämiskohteet, sekä hyviksi osoittautuneet menetelmät, nousisivat paremmin esiin myös opetuksessa huomioon otettaviksi.	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
49+6	Marraskuu 2019
Avainsanat	
poliisitaktiikka, voimankäyttö, osaamistaso, käsitys	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Tutkimuksen taustat.....	2
1.2 Opinnäytteen tarkoitus ja tavoitteet.....	3
1.3 Keskeiset käsitteet	3
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	5
2.1 Aikaisemmat tutkimukset	5
2.2 Vaje osaamistason arvionnissa.....	9
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA ONGELMAT.....	11
4 TUTKIMUKSEN POLIISITAKTISTEN OSA-ALUEET	13
5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN KUVAUS	18
5.1 Tutkimusmenetelmän valinta	18
5.2 Kyselyn kohderyhmän valinta.....	22
5.3 Kyselyn muoto	24
5.4 Kysymysten sisältö	25
5.5 Kysymystyypit	26
5.6 Kyselylomakkeen testaus.....	29
5.7 Vastauskato	30
6 TUTKIMUKSEN TULOS	31
6.1 Muuttujien käsittely.....	31
6.2 Vastausten vertailu voimankäytön kouluttajien koulutuksen pohjalta	32
6.3 Erikoiskoulutettujen ja muiden voimankäytön kenttäkouluttajien vastausten vertailu	33
6.4 Ohjaajina toimineiden ja muiden voimankäytön kenttäkouluttajien vastausten vertailu	36
6.5 Kokonaistulokset kouluttajien käsityksestä opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamisesta	38
6.6 Peruskoulutuksessa painotettaviksi koetut poliisitaktiset osa-alueet	41
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA	43
7.1 Tutkimuksen luottettavuuden arvionti.....	45
7.2 Reliabiliteetti	45
7.3 Validiteetti.....	46
LÄHTEET	48

LIITTEET

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustat

Poliisiammattikorkeakoululla on suunnitteilla poliisitaktiikan opas poliisin perustutkinnon opiskelijoiden käyttöön. Keskustelin aiheesta Poliisiammattikorkeakoulun komisarion Juha-Matti Huhdan kanssa. Keskustelussa ilmeni, että hän haluaisi tietoa, mitä voimankäytön kenttäkouluttajat toivovat oppaassa käsiteltävän ja minkälaisilla painotuksilla. Huhdan mukaan opasta voi aina tarpeen tullen päivittää, mutta olisi hyvä pystyä tarjoamaan opiskelijoille tietoa, työelämässä tarpeellisimmiksi katsotuista poliisitaktiikoista, jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa projektia.

Huomasin, aiemmin tänä vuonna lukemastani muistiosta, kouluttajien keskuudessakin heränneen keskustelua perustutkinnon poliisitaktiikan opetuksen tuntimääristä ja opiskelijoiden osaamistasosta. Lukemastani nousi esiin keskustelussa esitetty mielipide koulutuksen liiallisesta välinesidonnaisuudesta taktiikan kustannuksella (Poliisin voimankäytön pää- ja vastuukouluttajapäivien seminaarimuistio 2019, 5.)

Itsekin pidän valmistuneiden poliisien voimankäyttövälineiden hallinnan osaamistasoa korkeana. Poliisiammattikorkeakoululla ei kuitenkaan tunnu olevan tutkittua tietoa siitä, koetaanko perusopiskelijoiden koulutus riittäväksi ja laadukkaaksi nimenomaan poliisitaktiikan osalta. Onko mahdollista, että opiskelijoiden voimankäyttövälineiden hallinnan korkea taso, yleistetään helposti koskemaan myös poliisitaktiikan osaamistasoa? Jos opetusta pitäisi kouluttajien mielestä lisätä, mitkä taktiikat koetaan sellaiseksi joita opiskelijoille tulisi opettaa?

Kouluttajien voi olla hankalaa laittaa taktiikoita tärkeysjärjestykseen. Omat mieltymykset ja mahdollinen erikoisosaaminen voisivat vaikuttaa vastauksiin. Pitkään työelämässä toimineen kouluttajan voi myös olla vaikeaa eläytyä, perusopiskelijan tai vastavalmistuneen poliisin rooliin miettiessään, mistä toivoisi saavansa lisätietoa ja mitä asioita toivoisi löytävänsä tekeillä olevasta oppaasta.

Päätin tutkia opinnäytteessäni molempia edellä mainittujen asioita. Kysyessäni, mitä poliisitaktiikan osa-alueita kouluttajien mielestä tulee opettaa jo perusopetuksessa, selvitän samalla heidän näkemystään opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta.

1.2 Opinnäytteen tarkoitus ja tavoitteet

Yksi Poliisiammattikorkeakoulun tehtävistä on tutkimus- ja opetusmateriaalin tuottaminen. Viimeisin poliisitaktiikasta kirjoitettu suomenkielinen oppikirja on Tapani Rinteen vuonna 1995 ilmestynyt *Poliisitaktiikasta*, jota ei käytetä enää opetuksessa. Poliisin taktiset menettelmät ovat kehittyneet, johtuen yhteiskuntaan ja poliisiin kohdistuvien uhkakuvien muuttumisesta, kuin lainsäädännön ja varusteiden lisääntymisestä.

Poliisikoulutuskin on tänä päivänä erilaista. Oppilaita rohkaistaan etsimään itse tietoa asioista ja soveltamaan löydettyä tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Poliisitaktiikan osalta tiedon ajantasainen löytäminen on kuitenkin hankalaa. Poliisitaktista tietoa ei ole koottu yhteen paikkaan oppilaiden helposti saataville. Taktiikkaan liittyvät asiat ovat yleensä turvaluokiteltuja, mikä rajoittaa opiskelijoiden pääsyä aiheeseen liittyvään materiaaliin.

Tämän opinnäytteen tarkoitus on tuoda poliisitaktiikan oppaan suunnittelijoille tietoa siitä, minkälaiseksi opiskelijoiden taktinen osaamistaso koetaan työnantajan näkökulmasta, opiskelijoiden aloittaessa työharjoittelun. Opinnäyte on taustatyö oppaan toimittajien käyttöön, ei itse osa opasta. Opinnäytteen tuloksia voidaan käyttää hyödyksi arvioitaessa poliisitaktiikan oppikirjan tarpeellisuutta, sekä pohtiessa poliisitaktiikan opetuksen nykytilaa ja tulevaisuutta.

Opinnäytteessä kartoitetaan myös mitä poliisitaktiikan osa-alueita kouluttajat pitävät tärkeimpinä. Tiedosta on hyötyä oppikirjaa suunniteltaessa ja painotuksia harkittaessa. Toivon opinnäytteestä saatujen tulosten palvelevan Poliisiammattikorkeakoulua myös palautteena sen antamasta poliisitaktiikan koulutuksesta.

Tieteelliseen työhön kuuluu käsitteiden määrittelemine. Määrällisessä tutkimuksessa käsitteet ovat tarpeellisia mittaamisessa ja mittareiden laadinnassa. (Kananen 2015, 346).

1.3 Keskeiset käsitteet

Tämän opinnäytteen keskeisiä käsitteitä ovat poliisitaktiikka, voimankäyttö ja voimankäytön kenttäkouluttaja. Vaikeammin määriteltäviä asioita ovat *käsitys* ja *poliisitaktiikan osaamistaso*. Kahta viimeksi mainittua on avattu laajemmin työn edetessä.

Poliisitaktiikka

Poliisitaktiikka on määritelty *Poliisihallituksen määräyksessä Poliisin operatiivisen kenttätöiminnan perusteet* (POL-2017-13344) seuraavasti: ”*Poliisitaktiikalla tarkoitetaan sitä tietojen, taitojen ja menetelmien kokonaisuutta, jonka avulla poliisimies tai poliisiyksikkö suorittaa yksittäisiä tehtäviä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti ottaen huomioon kansalaisten turvallisuuden ja perusoikeudet sekä poliisin työturvallisuusperiaatteet*” (Poliisin operatiivisen kenttätöiminnan perusteet 2017, 9). Tässä työssä poliisitaktiikalla tarkoitetaan nimenomaan kenttätöissä vastaantulevien tehtävien hoitamista ennalta opittuja perustoimintamalleja käyttäen ja yhdistäen, siten että toiminta on harkittua ja työturvallista.

Voimakeinojen käyttö

Voimakeinojen käyttö terminä on määritelty *Sisäministeriön asetuksessa poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä* (245/2015) 1 luvun 2 § 1. momentissa: ”*Voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä siten, että sillä pyritään vaikuttamaan tehtävän kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen joko suoraan tai välillisesti, «voimankäyttövälineen» tai fyysisen voiman käyttämistä poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla esteen poistamiseksi sekä tämän asetuksen 2 luvun 9—14 §:ssä säädettyjen menetelmien käyttöä kulkuneuvon ohjaamisessa ja pysäyttämisessä (pakkopysäyttäminen).*” Tässä työssä käytetään pääsääntöisesti lyhennettyä muotoa voimankäyttö.

Voimankäytön kenttäkouluttaja

Voimankäytön kenttäkouluttaja on poliisi, joka on käynyt poliisihallinnon voimankäytön kenttäkouluttajakurssin Poliisiammattikorkeakoululla, tai aiemmin Poliisikoululla, ja jonka kouluttajaoikeudet ovat voimassa. Opinnäytteessä käytetään myös lyhyempää versioita voimankäytön kouluttaja tai yksinkertaisesti kouluttaja. Työssä vastaajista puhuttaessa tarkoitetaan voimankäytön kenttäkouluttajia.

Työharjoittelija

Työharjoittelijalla tarkoitetaan Poliisiammattikorkeakoulussa poliisin perustutkintoa suorittavaa henkilöä, jonka opinnot ovat siinä vaiheessa, että hän on työharjoittelussa poliisilaitoksella. Työssä käytetään myös nimitystä harjoittelija, oppilas tai opiskelija.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Aikaisemmat tutkimukset

Poliisitaktiikkaan liittyvät aiheet ovat tutkimukselliselta kannalta epäkiitollisia, koska tietoa on vaikeasti saatavilla. Lähes kaikkiin taktisiin menetelmiin kuuluu tärkeänä elementtinä yllätyksellisyys ja pyrkimys tapahtumien ohjaamisesta haluttuun suuntaan. Taktiikoiden toimivuus voi heikentyä, mikäli poliisi lähtisi niitä seikkaperäisesti yleisölle avaamaan.

Sama tietysti pätee myös muiden maiden poliisiviranomaisiin. Tästä johtuen materiaalin saaminen tutkimustarkoituksiin, vaatisi hyviä, henkilökohtaisia ja luottamuksellisia suhteita muiden maiden poliisiorganisaatioihin. Yleisesti saatavilla olevissa ulkomaisissa poliisiopiskelijoille tarkoitetuissa oppaissa poliisitaktisista menetelmistä ei ole juurikaan kirjoitettu. Esimerkiksi Yhdysvaltalaisessa poliisiopiskelijoille suunnatussa *Police Operations, Theory and Practice* -teoksesta (Matinson Hess & Hess Orthmann, 2011) löytyy ohjeita sormenjälkien ottamisesta aina jengiongelmien ratkaisemiseen. Kirjassa ei ole kuitenkaan esitellä ainoatakaan poliisitaktista toimintamallia tai -suunnitelmaa. Saman huomion voi tehdä Iso-Britannian poliisille suunnatusta, jos mahdollista vieläkin laajemmasta, *Police Training Manual* -teoksesta. Kirjan lähes 700:lla sivulla, ei ole esitelty lainkaan brittiläisten poliisien taktisia menetelmiä.

Ongelmaan ovat törmänneet muutkin tutkijat. Di Nota ja Huhta toteavat artikkelissaan, *Complex motor learning and police training: applied, cognitive, and clinical perspectives* (2019), että poliisiin taktisia menetelmiä sisältävät koulutukset pidetään useimmiten salassa. Tämä johtaa siihen, että koulutuksen ja taktiikoiden vertailu on mahdotonta, eikä asiasta ole löydettävissä kirjallisia, avoimia lähteitä (Di Nota & Huhta 2019.)

Materiaalin kanssakin, kansainvälinen vertailu voisi olla hankalaa, johtuen erilaisesta poliisikoulutuksesta ja varsinkin maiden erilaisesta lainsäädännöstä. Mikä on hyväksytty ja laillinen toimintamalli tai taktiikka jossain muualla, ei välttämättä ole sitä Suomessa ja toisin päin.

Suomessa poliisiopiskelijoiden koulutuksen laatua ja opiskelijoiden osaamista yleisesti arvioidaan kuitenkin monin eri tavoin. Palautetta pyydetään niin opiskelijoilta, opettajilta kuin

työharjoittelupaikoiltakin. Myös erilaisia opinnäytetöitä on tehty liittyen oppilaiden kokemuksiin ja odotuksiin (Määttä 2018; Turunen & Suhonen 2018).

Poliisiammattikorkeakoulu julkaisee myös joka toinen vuosi poliisikoulutuksen vaikuttavuusarvioinnin, missä tarkastellaan valmistuneiden poliisien arvioita poliisikoulutuksen vastaavuutta työelämään. Vaikuttavuusarvioinnin kyselykaavakkeet lähetetään poliiseille, joiden valmistumisesta on 1–2 vuotta. Vuoden 2017 kyselyssä vastaajien keskimääräinen työkokemus valmistumisen jälkeen on ollut 17,5 kuukautta ja siinä on kysytty myös lähesimpien mielipidettä koulutuksen vastaavuudesta työelämään. Kysely oli lähetetty 235 henkilölle. Kyselyyn vastasi 93 henkilöä, vastausprosentin ollessa 40,9. (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 5, 11.)

Poliisikoulutuksen vaikuttavuusarvionti 2017 kerää tiivistetysti tietoa myös aikaisemmista tutkimuksista, joissa on selvitetty opintojen ja työelämän vastaavuutta. Vaikuttavuusarviontiin on kerätty tietoa vuosien 1994–2016 väliltä. Lähes poikkeuksetta, voimankäyttökoulutusta tutkimusten mukaan on pidetty opiskelijoiden mukaan hyvänä ja koulutuksesta on katsottu saadun hyvät valmiudet työelämään (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 7–10.)

Poliisitaktiikan osaamista ei ole tutkimuksissa juurikaan käsitelty. Se on arvioinneissa sisällytetty voimankäytön opetukseen tai kenttä- ja hälytystoiminnan yleiseen arviointiin. Vuoden 2017 vaikuttavuusarvioinnissa yhdessä kysymyksessä oli kuitenkin suoraan pyydetty oppilaita arvioimaan koulutuksen antamia valmiuksia poliisitaktiikan soveltamiseen työelämän operatiivisissa tilanteissa (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 87). Vastausvaihtoehdot olivat lomakkeessa valmiina.

Kolme prosenttia vastaajista arvioi saatujen valmiuksien olleen erinomaiset ja koulutuksen kuuluneen koko poliisikoulutuksen parhaimpiin. Vastaajista 37 prosenttia piti saatuja valmiuksia kiitettävinä. Hyvinä saatuja valmiuksia piti 44 prosenttia, tyydyttävinä 15 prosenttia ja välttävinä tai heikkoina vain yksi prosentti vastaajista (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 34.)

Tuloksia voidaan näiltä osin pitää todella hyvinä. Vastaajilta kuitenkin haluttiin myös kehittämiskohteita avoimen palautteen muodossa. Opiskelijoita pyydettiin kertomaan, mistä osa-alueesta he eivät mielestään saaneet riittäviä valmiuksia työelämään ja missä olisi eniten kehitettävää? Vastauksia oli viisi, joista kolmessa kehityskohteeksi mainittiin taktiikka ja

operatiiviset tilanteet ja kahdessa muussakin toivottiin lisäystä kenttätöimintaan liittyvissä harjoituksissa ja voimankäytössä (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 35.)

Samassa avoimessa palautteessa kysyttiin myös, mitkä poliisikoulutuksen osa-alueet olivat sellaisia, joista vastaaja katsoi saaneensa parhaat valmiudet poliisin ammattiin? Vastauksia tuli 35, joissa 19:ssä mainittiin voimankäyttö ja 14:ssä kenttätöiminta noin yleensä (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 35–37.)

Lähiesimiesten vastausprosentti jäi vaikuttavuusarvioinnissa pieneksi, vain 34:n lähiesimiehen vastattua kyselyyn (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 11). Lähiesimiehiä pyydettiin arvioimaan, kuinka vahvalla pohjalla nykyisten poliisikoulutuksen saaneiden osaaminen on, jos hän vertaa sitä omaan osaamiseensa uransa alussa. Lisäksi pyydettiin kertomaan missä on menty parempaan ja missä huonompaan suuntaan (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 71).

Avoimissa vastauksissa opiskelijoiden osaamistason arveltiin lähes poikkeuksetta olevan nykyään parempaa. Tietotekniikkaan liittyvää osaamista pidettiin monessa vastauksessa erinomaisena, mutta muuten vastaukset jäivät hyvin yleiselle tasolle. Taktiikka on mainittu ainoastaan yhdessä vastauksessa, samoin voimankäyttö. Kummassakin vastauksessa opiskelijoiden osaamistaso koettiin hyväksi. (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 71–73.)

Vastauksissa on havaittavissa ristiriita. Kyselyssä taktiikan soveltamiseen on katsottu saadun kiitettävät valmiudet. Avoimessa palautteessa taas siinä nähdään puutteita. Parhaita työelämä valmiuksia koskevassa kysymyksessä, taktiikka ei nouse esiin edes sanana, toisin kuin voimankäyttö ja kenttätöiminta.

Taktiikan osaamisen arviointia ei erikseen pyydetä myöskään työharjoittelun ohjaajille lähettävässä Poliisiammattikorkeakoulun harjoittelijan arviointilomakkeessa. Lähelle tosin päästään, valvonta- ja hälytystehtävien otsikon alle sijoitetussa, hälytystehtävien suorittamisen arvioinnissa. Kohdassa pyydetään arvioimaan muun muassa opiskelijan valmiuksia toimia tilanneorganisaatiossa, viestivälineiden käytön valmiuksia, voimankäytöllisiä valmiuksia ja kykyä esittää erilaisia toimintavaihtoehtoja (Koivisto ym. 2015 liite 1, 2–3.)

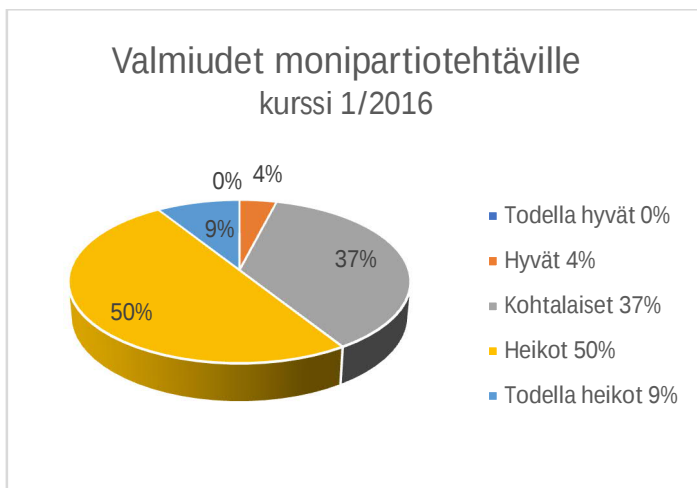
Kaikki edellä mainitut ovat ominaisuuksia joita voidaan yhdistää taktiseen osaamiseen. Tässäkin tapauksessa poliisitaktiikka on edelleen vain yhtenä osana hälytystehtävien hoitamisen yleisessä arvioinnissa.

Tommi Turunen ja Veli Suhonen ovat tehneet AMK-opinnäytteenään tutkimuksen *Poliisi-koulutuksen kehittäminen oppilaiden näkökulmasta*. Työ on kyselytutkimus, johon on kerätty vastauksia kahdelta eri peruskurssin opiskelijoilta. Työssä on kartoitettu oppilaiden tyytyväisyyttä saamaansa koulutukseen ja millaiset valmiudet he kokivat saaneensa koulutuksesta työelämään. Kyselyyn vastasi yhteensä 79 henkilöä kurssien 1/2016 ja 1/2017 156:sta oppilaasta (Turunen & Suhonen 2018, 2).

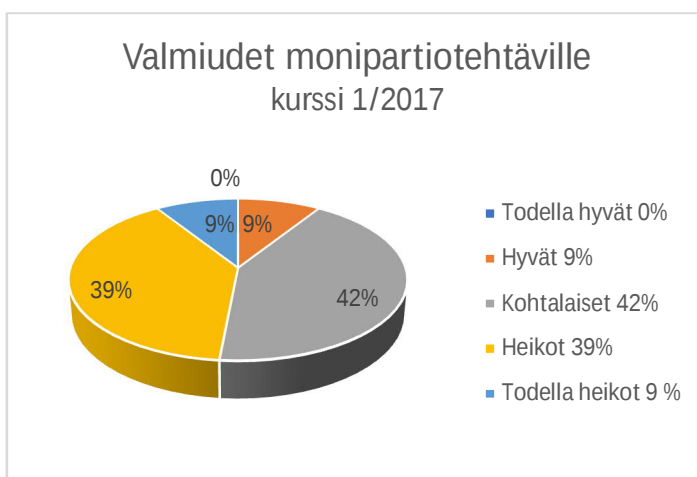
Työstä selviää opiskelijoiden olleen jälleen kokonaisuudessaan tyytyväisiä voimankäyttökoulutukseen. Voimankäyttökoulutus sai asteikolla 1–5 annettujen arvosanojen keskiarvoksi toiselta kurssilta 4,3 ja toiselta 4,2 (Turunen & Suhonen 2018, 42). Eritoten oppilaat näyttävät olleen tyytyväisiä voimankäyttövälineiden, fyysisen voimankäytön sekä ensiavun opetukseen (Turunen & Suhonen 2018, 46–48). Voimankäytön avoimessa palautteessa toivottiin eniten käytännön harjoitusten ja välineiden viemistä erilaisiin todennukaisempiin tilanteisiin (Turunen & Suhonen 2018, 50–51).

Valvonta- ja hälytystoiminnan koulutus sai taas arvosanojen keskiarvoiksi toiselta kurssilta 2,5 ja toiselta 3,1. Valvonta- ja hälytystoiminnan otsikon alla on arvioitu montaa osa-aluetta, sakan kirjoituksesta mielenterveysongelmaisen kohtaamiseen (Turunen & Suhonen 2018, 41–42.)

Yksi kysymyksistä koskee koulutuksen antamia valmiuksia monipartiotehtäville. Monipartiotehtävällä tarkoitetaan tehtävää, jolle osallistuu useita poliisipartioita. Tästä johtuen monipartiotehtävillä taktiikan ja johtamisen merkitys nousee esiin perustehtävää useammin. Tämän kysymys on Turusen ja Suhosen työssä lähimpänä poliisitaktista osaamista. Kaaviot 1 ja 2, kuvaavat tutkittujen kurssien oppilaiden arvioita siitä, millaiset valmiudet he kokivat saaneensa perusopintojen aikana monipartiotehtäville (Turunen & Suhonen 2018, 41–42). Oppilaat kokivat saamansa valmiudet tällä saralla huomattavasti heikommiksi, kuin voimankäyttövälineisiin liittyvät taitonsa.

Kaavio 1. Valmiudet monipartioitehtäville, kurssi 1/2016 (mukaillen Turunen & Sulonen 2018, 41).

Kaavio 2. Valmiudet monipartioitehtäville, kurssi 1/2017 (mukaillen Turunen & Sulonen 2018, 42).

Valvonta- ja hälytystoimintaa koskevasta avoimesta palautteesta käy ilmi, että oppilaiden mielestä valvonta- ja hälytystoimintaan liittyvät harjoitukset on jätetty liiksi oppilaiden vastuulle (Turunen & Sulonen 2018, 44–45). Palautteista on havaittavissa, että nimenomaan taktisiin asioihin oli kaivattu enemmän opastusta.

2.2 Vaje osaamistason arvionnissa

Edellä mainittujen tutkimusten perusteella on vaikea luoda kuvaa nimenomaan poliisitaktisen osaamisen tasosta. Sitä on käsitelty hyvin suppeasti yhdellä kysymyksellä kenttä- ja hälytystoiminnan yhteydessä, tai se on sisällytetty voimankäytön termin alle. Jos taktisen osaamisen ajatellaan liittyvän tutkimuksissa ja kyselyissä voimankäyttöön, ongelmaksi muodos-

tuu, että hyvään kokonaisarvioon näyttävät vaikuttavan hyvin paljon voimankäyttövälineiden ja fyysisen voimankäyttökoulutuksen korkeaksi koettu laatu. Tällöin voi jäädä huomaamatta kehittämistarve muissa tämän termin alle alistetuissa taidoissa.

Tämä tulee esiin nimenomaan tutkimusten avoimissa vastuksissa. Niissä hyvin usein mainitaan kehittämiskohteeksi nimenomaan taktiikka, vaikka voimankäyttökoulutukseen kokonaisuutena ollaan hyvin tyytyväisiä. On syytä miettiä, kuvaavatko kenttätoiminnan tai voimankäytön arvioinnin tulokset riittävässä määrin myös taktisen osaamisen tasoa?

Sisäministeriön asetuksessa poliisin voimakeinoista ja kulkuneuvon pysäyttämisestä 1 luvun 2 § 4. momentissa sanotaan, että voimankäyttökoulutuksella tarkoitetaan: ”..*voimankäyttövälineiden toiminnan, vaikutusten, käytön, niihin liittyvän taktiikan sekä fyysisen voimankäytön koulutusta.*” Voimankäyttöä terminä ei kuitenkaan tule pitää synonyymina poliisitaktiikalle. Voimankäytön osaamista arvioidessa, huomion tulee kiinnittyä välineen ja lainsäädännön hallintaan. Näiden ollessa hallussa, siirrytään opettelemaan taktiikoita, joissa oppeja voi soveltaa käytännössä. Voimankäytön tulisi olla osa poliisitaktiikkaa, ei toisin päin.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA ONGELMAT

Poliisitaktiikan oppikirjaa poliisin perustutkinnon opiskelijoille suunniteltaessa Poliisiammattikorkeakoulu kaipaa tietoa, mikä työharjoitteluun siirtyvien oppilaiden osaamisen taso on poliisitaktiikan eri osa-alueilla. Kerätyn tiedon perusteella voidaan arvioida, missä on onnistuttu ja missä mahdollisesti on parannettavaa. Tätä tietoa voidaan hyödyntää suunniteltaessa poliisitaktiikan oppikirjan sisältöä.

Oppaan toimittaja, komisario Juha-Matti Huhta, pitää tärkeänä, että mahdollisimman monelle kenttäkouluttajalle annetaan mahdollisuus vaikuttaa kirjan aiheisiin ja painotuksiin. Kouluttajien voidessa vaikuttaa kirjassa käsiteltäviin asioihin, he luultavammin sitoutuvat paremmin myös käyttämään materiaalia tulevaisuudessa. Jos opasta ryhdyttäisiin tekemään ainoastaan yhden tai muutaman ihmisen mielipiteen perusteella, voisivat painotukset helposti mennä kyseisten henkilöiden omien mieltymysten suuntaan.

Myös poliisilaitosten erilaiset tarpeet eivät välttämättä tulisi ilmi. Esimerkiksi Helsingissä yleisin taktista osaamista vaativa tehtävä voi olla hyvin erilainen kuin Lapissa. Helsingissä toimitaan tiheästi rakennetulla alueella, tehtäväpaikalla voi olla paljon ihmisiä ja lisäresursseja on saatavilla nopeasti. Lapissa poliisi voi joutua toimimaan maastossa yhdellä partiolla.

Eri työtehtävissä toimivat kouluttajat voivat toivoa eri asioiden painottamista. Tutkinnan voimankäytön kouluttajalla voi olla erilainen näkemys yleisimmästä taktiikasta kuin kentällä työskentelevällä kollegallaan. Nämä asiat huomioidaan tässä opinnäytetyössä antamalla kaikille kouluttajilla mahdollisuus ilmaista mielipiteensä.

Tutkimuskysymykset ovat: Millaiseksi työharjoittelijoiden osaamistaso koetaan poliisitaktiikan eri osa-alueilla työelämässä? Mitkä koulutettavista asioista poliisitaktiikan osalta koetaan tärkeimmiksi?

Tutkimusongelmiksi muodostuvat: Miten määritellä ne poliisitaktiikan osa-alueet, joita halutaan tarkastella? Miten käsitystä osaamistasosta voidaan mitata? Mitkä asiat voivat vaikuttaa käsitykseen osaamisen eri tasoista?

Markku Luoma on kirjoittanut osaamisesta tavalla, joka mielestäni sopii hyvin tähän aiheeseen. Luoma kuvailee osaamisen koostuvan kyvyistä, taidoista ja pätevyydestä, joita käyttämällä organisaation jäsenet suoriutuvat tarvittavista tehtävistään tuloksellisella tavalla (Luoma 2001, 154).

4 TUTKIMUKSEN POLIISITAKTISTEN OSA-ALUEET

Poliisitaktiikka on, kuten työn alussa kävi ilmi, hyvin laaja-alainen käsite. Tutkimusaiheen ollessa laaja kokonaisuus, sen tutkiminen sellaisenaan ei ole järkevää (Kananen 2015, 46). Tällaisissa tapauksissa tieteellinen tutkimus tarvitsee rajaamista, sillä laajoja aiheita ei kyetä hallitsemaan perinteisin menetelmin (Eml). Tästä johtuen poliisitaktiikka on jaoteltu opin-
näytteessä pienempiin osa-alueisiin.

Taustastani on ollut hyötyä osa-alueita ja niiden kattavuutta suunniteltaessa. Kananen mukaan on tärkeää, että tutkijan ja tutkittavien työkalut ovat samanlaiset, jolloin heidän maailmansa eivät poikkea huomattavasti toisistaan (Kananen 2015, 339). Olen ollut poliisina vuodesta 2005 ja voimankäytönkouluttajana vuodesta 2013 lähtien. Minun siis voisi odottaa ymmärtävän tutkittavia ja heidän minua. Tämä pienentää tulkintavirheen mahdollisuutta, mutta ei poista sitä vaaraa, että sovitan tutkittavan kohteen ilmiöt omaan näkemykseeni asiasta (Eml).

Jotta työhön tehty poliisitaktiikan jaottelu ei kuvaisi pelkästään omia näkemyksiäni asiasta, taktiset teemat on mietitty yhdessä Poliisiammattikorkeakoulun komisario Juha-Matti Huhdan kanssa. Pohjana käytetään taktiikan oppikirjan suunnitelmia. Jaottelun toimivuutta pohdittiin myös kyselylomakkeen testauksen yhteydessä sekä opinnäyteseminaarissa. Pohjaa teemojen aiheiksi on myös haettu edellä mainitusta, Tapani Rinteen *Poliisitaktiikasta* kirjasta.

Rinteen kirjassa poliisitaktiikkaa ei ole jaoteltu samoihin osa-alueisiin kuten tässä työssä. Rinne mainitsee kirjassaan, oman tarkoituksensa olleen koota hyväksi ja toimiviksi havaittuja toimintatapoja. Toimintatavat on edelleen viipaloitu osiin, jotta osia voidaan käyttää mahdollisimman laajasti erilaisissa tilanteissa (Rinne 1995, 2). Kirja ei paljasta kokonaisia suunnitelmia tai erikoistaktiikoita, vaan malleja joita yksittäinen poliisi voi käyttää osana suurempaa taktista kokonaisuutta.

Tässä opinnäytteessä poliisitaktiikan käsite jaetaan kysymyksissä seitsemään eri osa-alueeseen;

1. suorittajan/varmistajan rooli
2. ajoneuvon peruspysäyttäminen
3. liikkuminen / eteneminen
4. ovitoiminta
5. alueen eristäminen
6. hätäsuunnitelman toteuttaminen
7. koiratoiminta.

Osa-alueet on valittu niin, että ne sisältävät asioita, joita jokainen työharjoittelija voi joutua kohtamaan työharjoittelunsa aikana. Mukaan ei ole otettu minkäänlaisia erikoistaktiikoita, vaan lähdetään taktiikoista, joita opiskelija joutuu todennäköisesti jo työharjoittelunsa aikana soveltamaan.

Suorittajan/varmistajan roolin mieltäminen kuuluu osana lähes kaikkeen poliisitaktiikkaan. Poliisit työskentelevät suurimman osan ajasta työpareina. Tämä pätee varsinkin kentällä työskenteleviin poliiseihin. Myös tutkinnassa työskentelevät poliisit suorittavat, etenkin poliisilaitoksen seinin ulkopuolella, tehtävänsä yleensä pareittain. Iso osa poliisin perustaktiikoista on alun perin rakennettu parityöskentelyn pohjalle. Poliisissa juuri partio on se yksikkö, millä ilmoitetaan kentällä käytössä oleva henkilöstöresurssi. Media otsikoi yleensä paikalla olleen useita poliisipartioita, sen sijaan että käyttäisi muotoa, paikalla oli paljon poliiseja. Tehtäville taktiikkaa valitessa usein mietitään, onko käytössä esimerkiksi koirapartiot tai VATI-, eli vaativien tilanteiden, partioita. Siksi parityöskentelyyn liittyvä, suorittaja/varmistaja -roolin omaksuminen, on tärkeä taktinen perusasia.

Suorittajan ja varmistajan roolit tulevat myös toistuvasti esille Rinteen kirjassa. Asiakkaan puhuttamista koskevassa luvussa varoitetaan siitä, että kaikki eivät saa lähteä mukaan itse suoraan tekemiseen, vaan jonkun tulee jäädä aktiivisesti seuramaan mitä ympärillä tapahtuu (Rinne 1995, 68). Varmistajan paikkaan kiinnitetään paljon huomiota myös ajoneuvon pysäyttämiseen liittyvien asioiden yhteydessä (Rinne 1995, 246). Nämä vain muutamia esimerkkejä kirjasta mainitakseni.

Ajoneuvon peruspysäyttämiseen liittyvä taktiikka on mukana tilanteiden yleisyyden vuoksi. Isoon osaan kentällä tapahtuviin työtehtäviin, liittyy ajoneuvon pysäyttäminen. Sitä tehdään päivittäin liikennevalvonnan yhteydessä tai esimerkiksi autoon liittyvästä etsintäkuulutuk-

sesta johtuen. Myös erilaisiin rikosepäilyjen selvittämisiin voi liittyä ajoneuvon pysäyttäminen ja tarkastaminen. Kulkuneuvon pysäyttäminen ja pakkopysäyttäminen ovat myös ainoat taktiikat, joihin Poliisiammattikorkeakoulu ja poliisiyksiköt ovat erikseen velvoitettuja antamaan koulutusta (Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1:3 § 2. mom).

Myös ovitoimintaan liittyviä taktiikoita sovelletaan poliisin työssä jatkuvasti. Poliisi joutuu päivittäisissä työtehtävissään avaamaan ovia ja astumaan sisään itselleen ennestään tuntemattomiin tiloihin. Näin arkipäiväisiin tehtäviin liittyvien perustoimintamallien osaamistason arviointi on perusteltua.

Rinteen kirjasta löytyvät samat osa-alueet, tosin hajautettuna erilaisten otsikoiden alle. Esimerkiksi ajoneuvoihin liittyvää taktiikkaa käsitellään teoksessa laajalti. Taktiikka löytyy, niin tehtäväpaikalle saapumista sekä etsintää käsittelevän lukujen alta, kuin omasta osiostaankin (Rinne 1995, 61–66, 142–146, 209–266). Ovitoimintaan liittyviä asioita käsitellään laajimmin kahdeksannessa, sisäänmenoja käsittelevässä, luvussa (Rinne 1995, 89–104).

Alueen eristämällä voidaan tarkoittaa pienenkin tilan eristämisestä, esimerkiksi rappukäytävän tasannetta. Laajimmillaan eristämistä käytetään esimerkiksi kadonneen henkilön etsinnässä käytettäviin taktiikoihin liittyen. Alueen eristämistä taktiikkana ei ajatella välttämättä heti ihan jokapäiväiseksi tapahtumaksi. Usein eristämisen mielletään liittyvän johonkin uhkaan, mutta se voi liittyä myös rikospaikan koskemattomuuden turvaamiseen ja isoihin yleisötapahtumiin. Kaikissa edellä mainituissa, varsinkin uhkaavissa tilanteissa, juuri alueen eristäminen on tehtävä, joka helposti annetaan tilanneorganisaatiossa mukana oleville harjoittelijoille. Tämän vuoksi alueen eristämisen osaamistason kartoitus on tärkeää.

Poliisitaktiikasta -teoksessa eristämistä on käsitelty räjähdysaineita käsittelevässä luvussa (Rinne 1995, 300–301). Rinne kirjoittaa myös etsintöjä käsittelevässä luvussa etsintätaktiikoista (Rinne 1995, 188–120). Samoja taktiikoita voidaan käyttää apuna alueen eristämisessä, joten voidaan sanoa Rinteenkin kiinnittäneen huomiota eristyksen hallinnan tarpeellisuuteen.

Koiratoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä harjoittelijan toimintaa tehtävillä, jolla koira on mukana, ei harjoittelijan osaamistasoa osana koirapartiota. Koiran käyttö, tai mahdollisuus saada se myöhemmin mukaan tehtävälle, voi muuttaa taktista lähestymistapaa huomattavasti monilla eri taktiikan osa-alueilla.

Kysymyksistä tämä on ainut, jota voidaan pitää myös tietyn välineen ympärille rakennettuna. Poliisilain 3§ ja 4 § (22.7.2011/872) velvoittavat poliisia toimimaan vähimmän haitan- ja suhteellisuusperiaatteen mukaan. Tämä tarkoittaa, että poliisin toiminnan tulee olla suhteessa tehtävän asettamiin vaatimuksiin ja kenellekään ei saa aiheuttaa kuin välttämätöntä haittaa tai vahinkoa tehtävää suoritettaessa.

Edelleen Poliisilain 17 §:ssä säädetään, että voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa, on otettava huomioon muun muassa käytettävissä olevat voimavarat. Pääasiassa pykälää tulkittaessa haetaan perusteita jonkin asian tekemättä jättämiselle tarvittavien voimavarojen puuttumisesta johtuen. Mutta mielestäni pykälä myös velvoittaa, esimerkiksi varaamaan tiettyille tehtäville poliisikoiran, mikäli se on mahdollista. Joissain tapauksissa poliisikoiran käyttö voi olla vähimmän haitan ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oikea taktiikka. Jo pelkkä poliisikoiran läsnäolo voi toimia tilanteessa niin tehokkaana uhkaamisen välineenä, ettei varsinaiseen voimankäyttöön asti edes tarvitse mennä (Poliisin operatiivisen toiminnan perusteet 2017, 76).

Poliisissa pyritään siihen, että koira on tosiasiallisesti saatavilla tehtäville. Esimerkiksi Poliisin operatiivisen toiminnan perusteissa (2017, 71), todetaan, että koiranohjaajien poistumiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Poliisihallituksen määräyksessä Poliisikoiratoiminnasta (POL-2016-5513) veloitetaan jopa, että poliisikoirien harjoittelu on pyrittävä järjestämään niin, että operatiivinen valmius koirapartion osalta säilyy (2016, 8).

Koska koiran saatavuuteen on kiinnitetty poliisissa erityistä huomiota, voidaan olettaa, että koira on hyvin usein mukana tehtävillä, joissa siitä katsotaan olevan hyötyä. Koiran käyttöön, osana valittua taktiikkaa, tulee myös varautua. On siis tärkeää selvittää, millä tasolla harjoittelijoiden osaaminen tai tietämys, on koiratoiminnan osalta.

Koiran kanssa toimittaessa huomioitavia asioita Rinne käsittelee luvussa 10, Poliisikoiran käytöstä. Rinne kertoo kirjassaan asioista, jotka tulee ottaa harkintaan erilaisissa tilanteissa, joissa myös poliisikoira on mukana (Rinne 1995, 127–162). Ajatus on sama, kuin tässä opinäytteessä.

Kysymys hätäsuunnitelmaan liittyen on otettu mukaan hätäsuunnitelman luonteesta johtuen. Hätäsuunnitelma joudutaan toteuttamaan, ihmisen hengen ja terveyden ollessa välittömässä vaarassa. Poliisin on pakko ryhtyä välittömiin toimiin tämän vaaran estämiseksi.

Hätäsuunnitelman toteuttaminen, vaikka se edellyttäisi äärimmäisten voimakeinojen käyttöä, voi tulla eteen myös partiolle, jonka toisena jäsenenä on työharjoittelija. Tehtävän kriteerien täytyessä käytetään lähintä vapaata partiota, partion käyttövalmiusluokasta riippumatta (Poliisin operatiivisen kenttätöiminnan perusteet 2017, 36).

Poliisitaktiikassa liikkumisella ja etenemisellä ei tarkoiteta ainoastaan keinoa päästä kohteeseen. Tietoon, kokemukseen ja varsinkin koulutukseen, perustuva harkittu päätös, esimerkiksi etenemisnopeudesta, reitistä tai käytettävissä olevista välineistä, muodostaa pohjan oikealla taktiselle etenemiselle. Taktiikan soveltaminen ei vaadi erityistilannetta, vaan on hyvä ottaa huomioon jokapäiväisessä toiminnassa. Kannattaako rappuja mennä ylös aivan peräkkäin, jolloin perässä olevan näkökenttä on suppeampi ja reagointi edellä menevän äkkinäisiin liikkeisiin vaikeutuu? Siirtyminen ajoneuvosta ulko-ovelle voi olla järkevää tehdä huomaamatta yksinkertaisesta syystä, että havaitaan itse, pitääkö vaikkapa ilmoitus metelistä paikkansa. Perustehtäville omaksuttuja taktiikoita voidaan käyttää vaativimmilla tehtävillä tekemisen perustana.

Etenemiselle Rinteen kirjassa on omistettu kokonainen luku. Lisäksi liikkumista ja etenemistä taktisesta näkökulmasta tarkastellaan esimerkiksi kohtaamista käsittelevässä luvussa, sekä passiivisia suojavälineitä käsittelevässä luvussa (Rinne 1995, 75–88 178–180 200–207).

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN KUVAUS

5.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Käytettävän tutkimusmenetelmän määrää tutkittava ilmiö ja siitä johtuva tutkimusongelma (Hirsjärvi & Hurme 2000, 27; Kananen 2011, 17). Tutkimusotteen ja tutkimusmenetelmien avulla tulee tavoittaa tutkimuskohde. Tutkijan pitää valita menetelmä, jonka avulla tutkittavasta asiasta on mahdollista saada tietoa, jolla tutkimusongelma saadaan ratkaistuksi (Kananen 2015, 70.) Tässä opinnäytteessä käytettäväksi tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tätä puolsi useampi seikka.

Kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käytetään, kun pyritään mittamaan ilmiötä, ei ymmärtämään sitä (Kananen 2015, 226). Sen avulla haetaan vastauksia kysymyksiin "mikä?", "missä?", "kuinka paljon?" ja "kuinka usein" (Holopainen & Pulkkinen 2008, 21). Tämän opinnäytteen tarkoitus on selvittää, mikä on työharjoitteluun tulevien harjoittelijoiden osaamistaso, ei mihin tason laatu perustuu.

Tutkimusongelmassa, miten saada selville oppilaiden poliisitaktinen osaamistaso, lähdetään ajatuksesta, että osaamistaso on olemassa. Se voi kuitenkin vaihdella olemattomasta erinomaiseen. Pyrkimyksenä on antaa osaamistasolle arvot, joiden avulla voidaan suorittaa vertailuja ja tehdä johtopäätöksiä. Suunta on siis teoriasta käytäntöön. Puhutaan deduktiosta, mikä on kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillinen päättelyn suunta (Kananen 2015, 67, 99 ja 198).

Tutkimusmenetelmän valintaa ohjaa myös käytettävissä oleva tutkimusmateriaali. Kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa, materiaali on usein tekstimuotoista (Heikkilä 2014, 15). Se voi koostua valmiista, eli sekundäärisestä, aineistosta, jota ovat esimerkiksi muut tutkimukset, äänitteet, päiväkirjat ja omaelämäkerrat (Heikkilä 2014, 17; Kananen 2015, 81). Siinä primääriaineisto, eli tutkijan itse keräämä aineisto, muodostuu useimmiten, havainnoista ja haastatteluista (Kananen 2015, 132). Laadullisessa tutkimuksessa tutkittava kuvaa ilmiötä, sen sisällä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja tapahtumia sanoin ja lausein (Kananen 2015, 82).

Koska tässä opinnäytteessä halutaan antaa mahdollisimman monelle kenttäkouluttajalle mahdollisuus arvioida työharjoittelijoiden taktisen osaamisen tasoa, haastattelututkimus ei

ole todellinen vaihtoehto kouluttajien suuresta määrästä, yli 500 henkilöä, johtuen. Aiheesta ei myös ole saatavilla tietoa oppikirjojen tai aikaisempien tutkimusten kautta. Jos aineistoa joutuu keräämään itse, on päätettävä tutkimusongelman perusteella mikä kohderyhmä ja tiedonkeruumenetelmä soveltuvat parhaiten tilanteeseen (Heikkilä 2014, 17).

Näillä kriteereillä opinnäytteen tiedonkeruumenetelmäksi soveltuu parhaiten kyselytutkimus. Pyrkimys saada kattavaa vertailukelpoista materiaalia suurista joukoista kuuluu usein kvantitatiiviseen tutkimusotteeseen (Alkula ym. 1994, 46). Kvantitatiivisen tutkimuksen materiaali koostuu yleensä kyselyistä (Kananen 2015, 201). Kyselyillä voidaan selvittää ihmisten käyttäytymistä ja heidän mielipiteitään (Kananen 2015, 82).

Kerättävän tiedon tyypillä voidaan arvioida saadun tuloksen luotettavuutta. Luotettavinta tietoa saadaan tosiasioita, kuten vastaajan sukupuolta, kysyttäessä. Käyttäytymistä, esimerkiksi elokuvissa käymistä, koskevat tiedot ovat hieman epäluotettavimpia. Kaikkein epäluotettavimpina voidaan pitää mielipiteisiin ja asenteisiin liittyviä tietoja (Alkula ym. 1994, 121.)

Tässä opinnäytteessä on nimenomaan pyritty saamaan selville voimankäytön kenttäkouluttajien käsitys työharjoitteluun tulevien opiskelijoiden osaamistasosta. Tieteellisesti asiaa tarkasteltuna ongelmana on, kuinka luotettavana tutkimustietona voidaan pitää käsitystä toisen ihmisen osaamistasosta?

Absoluuttisen varman tutkimustuloksen saaminen työharjoittelijoiden osaamistasosta vaatisi, että jokainen harjoittelija kohtaisi juuri samanlaiset työtehtävät tai ennalta valmistellut käytännön osaamista mittaavat kokeet. Myös olosuhteiden tulisi olla jokaisen kohdalla samanlaiset ja kaikki mahdolliset ulkopuoliset muuttujat pitäisi pyrkiä ottamaan huomioon mittaustilanteessa. Käytännössä tämä on mahdotonta.

Käsitystä ja sen syntyä voidaan kuitenkin tutkia. Fenomenografia, *Phenomenografia*, tarkoittaa sanana ilmiöstä kirjoittamista tai sen kuvaamista (Metsämuuronen 2003, 232). Fenomenografinen tutkimus perustuu tietynlaiseen käsitykseen ilmiöiden ja ihmisten ja ajattelun välisestä suhteesta ja siitä millä ehdoilla tieto muodostuu. Fenomenografiassa ihminen on rationaalisesti ajatteleva olento, joka liittää mielessään tapahtumat ja ihmiset selittäviin yhteyksiin ja muodostaa näin koetuista asioista käsityksiä. Käsitys on kokemuksen ja ajattelun

muodostama kuva jostain ilmiöstä. Koska se on ihmisen itselleen havaintojensa kautta perustellusti rakentama kuva asiasta, sen voidaan katsoa olevan mielipidettä voimakkaampi (Ahonen ym. 1994, 116–117.)

Fenomenografia on kuitenkin laadullinen tutkimusmenetelmä, missä ei ositella ihmisen ajattelua muuttujiin ja tehdä johtopäätöksiä joiden mukaan muuttuja vaikuttaa kausaalisesti lopputulokseen (Ahonen ym. 1994, 122). Fenomenografisen tutkimuksen tulosten tulisi myös selittää käsityksiä, ei vain kuvata niitä, sillä fenomenografiassa ihmisen mielen ja ajattelun katsotaan olevan aivan liian moninaista tällaiseen analyttiseen lopputulokseen (Ahonen ym. 1994, 122, 152). Mikä -näkökulman tutkiminen fenomenografiassa painottaakin sisällön tulkintaa. Sen tarkoituksena on kartoittaa yksilöiden käsitykset tietyistä aiheista mahdollisimman avoimen kysymysasettelun avulla (Kalliomäki 2012, 6, 9).

Tämän työ aineistonkeruumenetelmänä on kvantitatiivinen kyselytutkimus. Vastaajien kanssa ei siis olla suorassa vuorovaikutuksessa, joten heidän käsityksensä yksilökohtainen ja tarkka avaaminen on mahdotonta. Työtä ei siis voi pitää puhtaasti fenomenografisena tutkimuksena, koska työssä ei tutkita miten vastaajat yksilöinä käsityksensä muodostavat. Tämän tutkimuksen kannalta merkitystä on kuitenkin sillä, että jos voidaan tutkia käsitysten syntyjä, niin voidaan tutkia myös niiden eroja.

Vastaajat ovat vuosien aikana nähneet työharjoittelijoiden toimintaa eri tehtävillä. Ammatillisina he ovat varmasti kiinnittäneet huomiota näiden taktiseen toimintaan. Heidän työpaikallaan pitämiinsä taktiikkakoulutuksiin on luultavasti osallistunut myös työharjoittelijoita. He ovat myös voineet keskustella työharjoittelijoista näiden ohjaajien kanssa, tai heille on tullut esimerkiksi ryhmänjohtajan kautta pyyntöjä kouluttaa ja kerrata työharjoittelijoille jotain taktiikkaa. Kaikkien näiden kokemustensa ja omien taustojensa perusteella, kouluttajien on mahdollista uransa aikana muodostaa käsityksiä harjoittelijoiden taktisen osaamisen yleisestä tasosta.

Ihmisten käsitykset voivat kuitenkin olla hyvin erilaisia riippuen esimerkiksi iästä, sukupuolesta ja koulutustaustasta (Metsämuuronen 2006, 232). On siis mietittävä, mitkä asiat voivat vaikuttaa vastaajien käsitykseen kysyttävästä asiasta.

Tässä tapauksessa esimerkiksi vastaajan ikä ei ole tutkimuksen kannalta merkittävä. Vastaajan ikä ei ole verrannollinen hänen kokemukseensa kouluttajana. Tietysti voidaan kysyä,

kuinka monta vuotta vastaaja on kouluttajana toiminut? Vuodet kouluttajana eivät kuitenkaan ole suoraan verrannollisia vastaajan kokemukseen tai varsinkaan tasoon kouluttajana. Vastaaja voi olla käynyt kouluttajakurssin jo kaksikymmentä vuotta sitten, mutta hänelle on voinut jäädä hyvin vähän koulutusvastuuta. Tarkoituksenmukaisempaa kouluttajakokemuksen kannalta on kysyä esimerkiksi, montako tuntia vuodessa vastaaja käyttää työaikaansa kouluttamiseen? Kukaan tuskin pitää itse tällaisesta kirjaa, joten vastaukset perustuisivat lähinnä arvioihin. Työssä taas pyritään siihen, että muuttujat olisivat faktoja, eivät arvioita.

Sen sijaan vastaajien koulutustausta on syytä ottaa tarkasteluun. Tietorakenteiden, eli käsitysten, eritasoisuutta kuvatessa voidaan käyttää erilaisia termejä, kuten noviisi-asiantuntija (Vytgoski ja Carey, teoksessa Syrjälä ym. 1994, 118). Kaikkia kyselyyn vastaajia voidaan pitää, kouluttajataustansa vuoksi, jollain tasolla poliisitaktiikan asiantuntijoina. Osa heistä on kuitenkin saanut taktiikassa lisäkoulutusta, mikä voi vaikuttaa heidän käsitykseensä perusosaamisen tasosta.

Esimerkiksi koiranohjaajana toimiva voimankäytön kouluttaja, saa huomattavasti enemmän koulutusta ja kokemusta koiriin liittyvästä taktiikasta, verrattuna kouluttajaan, jonka päivittäisissä työtehtävissä poliisikoira ei ole yhtä vahvasti läsnä. Siksi koiranohjaajan taustan omaavat vastaajat voivat, tarkoittamattaankin, arvioida koiraan liittyvän taktiikan hallintaa muita vastaajia kriittisemmin. Erikoisosaamista taustoittavalla kysymyksellä selvitetään, vaikuttaako vastaajan erikoiskoulutus hänen antamiinsa vastauksiin.

Tässä tapauksessa koulutustaustaa kuvaaviksi muuttujiksi valittiin Valmiusyksikkö, vaativien tilanteiden ryhmänjäsenen koulutus VATI, taktisen neuvottelija koulutus TANE, terrori- ja pommikoulutus TEPO, sekä koirapartio K9. Kaikkiin näihin tehtäviin koulutetut saavat ”peruspoliisia” enemmän taktiikkakoulutusta sekä aikaa harjoitteluun.

Voimankäytön kenttäkouluttajan jatkokurssia ei otettu mukaan listaukseen. Kurssin rakentuessa enemmän välineiden ympärille, sen antama taktinen lisäosaaminen jää muihin edellä mainittuihin erikoisosaamisen osa-alueisiin verrattaessa vähäiseksi.

5.2 Kyselyn kohderyhmän valinta

Kvantitatiivisen tutkimuksen onnistumisen edellytyksenä, oikean otantamenetelmän ohella, on sopivan kohderyhmän löytäminen (Kananen 2015, 218; Heikkilä 2014, 46). Aluksi harkinnassani oli kaksi mahdollista kohderyhmää, joiden avulla työharjoittelijoiden osaamista-soa poliisitaktiikassa voi pyrkiä selvittämään. Nämä kaksi ryhmää ovat työharjoittelunohjaajat ja voimankäytön kenttäkouluttajat.

Työharjoittelunohjaajien etu kohderyhmänä on, että he ovat paljon tekemisissä harjoittelijoiden kanssa. He konkreettisesti näkevät päivittäin, miten työharjoittelijat toimivat eri tilanteissa. Kaikilla työharjoittelunohjaajilla ei välttämättä ole syvällisempää kokemusta ja koulutusta poliisitaktiikasta. Osaamisen vaihtelevuus voi joukossa olla hyvinkin suurta. Työharjoittelunohjaaja myös pääsääntöisesti ohjaa nimenomaan omaa harjoittelijaansa. Tällöin vastaukset voisivat kuvastaa liikaa juuri tämän yhden harjoittelijan ominaisuuksia, sen sijaan että vastaaja arvioisi työharjoittelijoiden osaamistasoa yleisesti. Kohderyhmäksi valikoituivat lopulta poliisin voimankäytön kenttäkouluttajat. Valinnalle löytyvät vahvat perustelut.

Sisäministeriön asetuksessa poliisin voimakeinoista ja kulkuneuvon pysäyttämisestä, 1 luvun 3 §:n 2. momentissa, säädetään, että voimankäytön kenttäkouluttajien koulutuksesta vastaa Poliisiammattikorkeakoulu. Edelleen samassa pykälässä lukee: *”Voimankäyttökoulutusta saa antaa vain virkamies, joka voimankäyttökoulutuksesta annettujen määräysten mukaisesti on hyväksytty toimimaan voimankäytön kenttäkouluttajana.”* Kaikki kouluttajat siis käyvät läpi saman voimankäytön kenttäkouluttajakoulutuksen.

Voimankäytön kouluttajat myös tuntevat työssä käytettävät termit. Tämä on tärkeää, sillä, vastaajien tulee ymmärtää kysymyksen asettelu samalla tavalla kuin kysymyksen suunnittelija (Kananen 2015, 227).

Kouluttajat eivät istu samassa partioautossa opiskelijoiden kanssa yhtä paljon kuin työharjoittelun ohjaajat. Kuten aikaisemmin on mainittu, he ovat kuitenkin tekemisissä opiskelijoiden kanssa harjoittelujakson aikana ryhmien koulutuspäivillä, sekä jokapäiväisissä työtehtävissä. Voimankäyttöön ja poliisitaktiikkaan peruspoliisia enemmän perehtyneinä, sekä koulutuksia pitäneinä, he ovat tottuneet arvioimaan toisten suorituksia taktisesta näkökulmasta.

Voimankäytön kouluttajia on kaikissa poliisilaitoksissa ja jokaisessa perustehtävässä. Myös heidän lukumääränsä on jollain tasolla verrannollinen poliisilaitoksen henkilöstön kokoon. Koska esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksella on paljon henkilökuntaa, siellä on myös paljon kouluttajia. Näin toimintaympäristön vaikutus, tärkeinä pidettäviin seikkoihin, ilmenee suhteessa toimintaympäristössä työskentelevien poliisien määrään.

Voimankäytön kenttäkouluttajista on myös Poliisiammattikorkeakoulun ylläpitämä rekisteri. Valmis rekisteri mahdollistaa kohdejoukon kokoamisen ilman erillistä kyselyä. Tässä työssä käytetään 25.1.2019 vallitsevaa tilannetta, jolloin voimankäytön kenttäkoulutuksen saaneita oli yhteensä 514 henkilöä.

Harkinnassani oli myös näiden kahden vaihtoehdon yhdistelmä, voimankäytön kenttäkouluttajat, jotka ovat olleet myös työharjoittelunohjaajina. Tämän vaihtoehdon hylkäsin hetken pohdinnan jälkeen. Itse olen huomannut, että vapaaehtoisia työharjoittelijoiden ohjaajia on vaikea löytää ja tähän on kiinnitetty huomiota myös Poliisiammattikorkeakoululla (Alkiora 2018, 29).

Monilla voimankäytön kenttäkouluttajilla, kuten VATI-ryhmiin kuuluvilla ja koiranohjaajilla, on erikoisosaamista, jonka perusteella heidät on vapautettu työharjoittelijoiden ohjaamisesta. Jos harjoittelijoiden ohjaaminen ei tunnu houkuttelevalta, niin luultavasti tuota vapautusta myös käytetään. Kouluttaja-ohjaaja yhdistelmän vaatimus voisi kaventaa mahdollisten vastaajien määrän liian suppeaksi. Saatavilla ei myöskään ole luetteloa, josta selviäisi montako kouluttajaa on toiminut myös työharjoittelunohjaajana

Kyselyssä kuitenkin kysyttiin, toisena vastaajia taustoittavassa kohdassa: *”Oletko toiminut työharjoittelun ohjaajana viimeisen viiden vuoden aikana?”* Tämän kysymyksen avulla tutkitaan, eroavatko työharjoittelun ohjaajina toimineiden kouluttajien vastaukset muiden kouluttajien vastauksista.

Viiden vuoden aikajana on mukana kysymyksessä, koska ensimmäiset uusimuotoista poliisikoulutusta saaneet kurssit aloittivat opintonsa 2014. Uusimuotoiseen poliisin perusopetukseen kuuluu voimankäyttökoulutusta, johon myös poliisitaktiikka opetuksessa sisältyy, arviolta 20 tuntia enemmän, kuin ennen vuotta 2014 opintojensa aloittaneiden koulutukseen. Viiden vuoden sisään ohjaajina toimineiden ohjattavat ovat siis kaikki saaneet saman sisältöisen perusopetuksen poliisitaktiikassa.

Mikäli työharjoittelijoiden ohjaajina toimivien vastukset eroavat muiden kouluttajien vastauksista, voidaan jatkossa miettiä mistä tämä johtuu? Mahdollisella erolla voi olla merkitystä arvioitaessa, onko työharjoittelijoiden osaamistason arviointiin voinut vaikuttaa esimerkiksi muutosvastarinta uusimuotoista poliisikoulutusta vastaan?

5.3 Kyselyn muoto

Koska kaikille voimankäytön kenttäkouluttajille haluttiin antaa mahdollisuus ilmaista mielipiteensä, kokonaistutkimus oli ainoa vaihtoehto. Kyselyä ei lähetetty Poliisiammattikorkeakoulussa työskenteleville kouluttajille, koska arvioita haluttiin nimenomaan työharjoittelijoiden kanssa työelämässä toimivilta kouluttajilta. Lisäksi kyselyn tuloksien perusteella voidaan pohtia, koetaanko Poliisiammattikorkeakoululla annettu koulutus riittäväksi ja laadukkaaksi poliisitaktiikan osalta. Koulutuksen antajien ei siis tule arvioida omaa tekemistään. Kohderyhmän kooksi jää tämän jälkeen 493 kouluttajaa. Koska kysymyksissä pyydetään arvioimaan toisten henkilöiden osaamista, ja sitä kautta voi muodostua kuva annetun koulutuksen onnistumisesta, kyselyyn vastattiin anonymisti. Vastaajia ei voi missään vaiheessa yksilöidä. Kyselyn saatekirje löytyy liitteestä 1. Kysymykset ovat liitteessä 2.

Kohderyhmän suuresta koosta johtuen, kysely tehtiin sähköpostikyselynä. Sähköpostikyselyn etuina voidaan pitää nopeutta ja edullisuutta (Kananen 2015, 208), mutta haasteena sähköpostilla toteutettavassa kyselytutkimuksessa on saada riittävä määrä vastauksia (Evans & Mathur 2005, viitattu teoksessa Kananen 2015, 215). Sähköpostikyselyiden vastausprosentti jää yleensä alle kymmenen prosentin (Kananen 2015, 208).

Vastaushalukkuutta voidaan pyrkiä parantamaan esimerkiksi saatekirjeellä, palkkiolla, tutkimuksen tärkeyttä painottamalla tai tekemällä kyselystä selkeä ja tarpeeksi lyhyt (Bryman ja Bell 2007, 244, teoksessa Kananen 2015, 262). Tämän tutkimuksen saatekirjeessä, tai tässä tapauksessa saateviestissä, vedottiin kohderyhmään painottamalla, että heillä on poliisitaktiikan asiantuntijoina ja ammattilaisina, hallussaan vastaamiseen tarvittava ymmärrys ja tieto. Kouluttajien nimelistaa läpi käydessäni, huomasin tuntevani heistä yllättävän monta yhteisten kurssien ja koulutusten kautta. Liitin kyselyohjelman antamaan saapumisosoitteen oman nimeni, toivoen tutun nimen erottavan tämän kyselyn muista organisaation sähköpostikyselyistä.

Kysely toteutettiin Webropol-verkkokyselyohjelmalla. Voimankäytön kenttäkouluttajien työ sähköpostiin lähetettiin saatekirjeen mukana henkilökohtainen linkki kyselyyn. Kohderyhmään kuuluvan vastattua kyselyyn, linkki sulkeutui. Kukin kohderyhmään kuuluva saattoi siis vastata kyselyyn vain kerran. Vastausaikaa annettiin kuukausi ja vastausajan puolella välissä lähetettiin muistutusviesti niille, jotka eivät olleet vielä kyselyyn vastanneet. Webropol-ohjelma mahdollisti teknisesti anonymiteetin säilymisen myös tässä vaiheessa. Vastausajan loputtua koko kysely suljettiin. Vastausajan päätyttyä kyselyyn oli vastannut 493:sta kouluttajasta 108. Kyselyn vastausprosentti on 21,9. Lukua voidaan pitää sähköpostikyselylle hyvänä vastausprosenttina.

5.4 Kysymysten sisältö

Tutkimuksen validiteetin kannalta on olennaista, että luotu mittari mittaa oikeaa asiaa. Vastaaajilla tulee olla sama ymmärrys kysymyksen käsitteistä, tarkoituksesta ja sisällöstä kuin kysymyksen laatijalla (Kananen 2015, 227.) Jotta vastaajat saadaan ymmärtämään kysymykset käsitteineen, sekä niiden yhteyteen liitetyt vastausvaihtoehdot, mahdollisimman yhteneväisesti, on opinnäytteen kysymyksiä ja käsitteitä operationalisoitu.

Operationalisoinnilla tarkoitetaan käsitteen yhdistämistä arvioitavassa asiassa mitattaviin ominaisuuksiin. Käsite tehdään mitattavaksi indikaattorien avulla, eli käsitteestä tehdään muuttuja. Käsite voi olla kuitenkin vaikeasti mitattava, jolloin tutkija voi itse määritellä indikaattorit sen sijaan, että käyttäisi yleisesti määriteltyjä osoittimia ja niiden pohjalta rakennettuja mittareita (Kananen 2015, 228.)

Tässä opinnäytteessä operationalisoitava käsite oli poliisitaktinen osaaminen. Poliisitaktiikka käsitteen sisäistämisen helpottamiseksi, jaon poliisitaktiikan edellä mainittuihin seitsemään eri osa-alueeseen. Nämä osa-alueet kattavat perustaktiikat, joita opiskelijat voivat joutua soveltamaan työharjoittelunsa aikana. Eri osa-alueiden hallinnasta saamani tulosten perusteella, tein johtopäätöksen siitä, millä tasolla kouluttajat käsittävät opiskelijoiden poliisitaktiikan kokonaisosaamisen olevan.

Pyytäessäni kyselyssä vastaajia arvioimaan jokaista taktista osa-aluetta erikseen, avasin esimerkein, mitä vastaajan tulisi kunkin taktiikan kohdalla ottaa huomioon arviota antaessaan. Nämä selvennykset ovat kyseisen taktiikan indikaattorit. Tästä esimerkkinä kysymys numero viisi, jossa indikaattorina toimiva lause on alleviivattu.

5. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta liittyen liikumiseen/etenemiseen? Pohdi asiaa esimerkiksi tilanteeseen sopivan etenemisnopeuden, etäisyyksien pitämisen, rakenteellisen suojan käyttämisen ja kulmataktiikan kannalta.

Indikaattoria ei käytetty hätäsuunnitelman toteuttamisen osaamisen arviointia koskevassa kysymyksessä. Hätäsuunnitelman toteuttaminen on kouluttajille yksiselitteinen asia, sen avaaminen heille ei ole tarpeen.

Kyselyssä oli yhteensä kymmenen kysymystä. Ensimmäiseksi kysyin vastaajan mahdollista erikoiskoulutusta, jotta saisin selville, vaikuttaako koulutus taustamuuttujana vastauksiin. Vastaajan oli mahdollista merkitä useampi saamansa erikoiskoulutus.

Myös toisen kysymyksen, onko vastaaja toiminut työharjoittelunohjaajana, vastauksia käytin taustamuuttujana tutkimuksessa. Sen avulla selvitin, vaikuttaako mahdollinen työharjoittelunohjaajana toiminen kouluttajan vastauksiin. Tämän jälkeen seuraa seitsemän monivalintakysymystä, joista jokaisessa vastaaja ilmaisi käsityksensä poliisiopiskelijoiden osaamistasosta poliisitaktiikan eri osa-alueilla.

Lomakkeen viimeisessä kysymyksessä pyysin kouluttajia nimeämään heidän mielestään kolme tärkeintä poliisitaktiikan osa-aluetta, joita tulee opettaa jo poliisin perusopintojen aikana. Vastauksista päätelin, mitä poliisitaktiikan osa-alueita kouluttajat pitävät tärkeimpinä työelämän alkutaipaleella. Tuloksia vertailemalla näin, mikä opiskelijoiden osaamistaso on kouluttajien käsityksen mukaan juuri näillä osa-alueilla. Jätin kysymyksen tarkoituksella viimeiseksi, jotta vastaajat eivät lähtisi peilaamaan taktista osaamista koskevia kysymyksiä, itse tärkeimpinä pitämiensä taktiikoiden kautta.

5.5 Kysymystyyppit

Mielipidekyselyiden tavoitteena on kartoittaa vastaajien kantaja erilaisiin väitteisiin. Kysymystekstien pitää olla yksiselitteisiä ja vaihtoehtojen tulee kattaa tutkittava asia (Kananen 2015, 204.)

Opinnäytteessä päädyttiin käyttämään strukturoituja, eli suljettuja kysymyksiä. Suljetulla kysymyksellä tarkoitetaan kysymystä, jolle on annettu valmiit, rajatut vastausvaihtoehdot.

Tällaisten kysymysten etuna on nimenomaan vastausten yksiselitteisyys. Vastausvaihtoehdot ovat valmiina, jolloin vältetään vastausten tulkintaongelmilta, joita voitaisiin kohdata avointen vastausvaihtoehtojen kohdalla (Heikkilä 2014, 49; Kananen 2011, 31.)

Lisäksi vastaaminen nopeutuu ja kriittisenkin mielipiteen, sellaisen ollessa valmiina vastausvaihtoehtona, ilmaiseminen helpottuu henkilölle, joka muutoin saattaisi välttää kritiikin antamista (Heikkilä 2014, 31). Myös kohderyhmän koko ohjaa käyttämään suljettuja kysymyksiä. Suljettujen vastausten tilastollinen käsitteleminen on helpompaa (Kananen 2011, 31; Heikkilä 2014, 49). Viimeistä kysymystä lukuun ottamatta, kaikki kysymykset olivat monivalintakysymyksiä, eli vastausvaihtoehtoja oli enemmän kuin kaksi.

Kysely-, eli survey-tutkimukseen liittyy aina riski, että vastaajilla ei välttämättä ole mielipidettä kysyttävästä asiasta, mutta he valitsevat silti jonkin vastausvaihtoehdon (Alkula ym. 1994, 121). Tämän vuoksi jokaisessa taktisen osaamisen tasoa kartoittavassa kysymyksessä oli niin kutsuttu *en osaa sanoa* -vastausvaihtoehto. Samaten vastaajia pyydettyäessä nimeämään kolme tärkeintä taktista osa-aluetta, oli vastaajan mahdollista halutessaan jättää vastaamatta kysymykseen.

Mielipidekyselyissä käytetään yleensä Likertin tai Osgoodin asteikkoa. Likertin asteikkoa käytettäessä vastaaja valitsee lähinnä omaa mielipidettään vastaavan vaihtoehdon väliltä täysin eri mieltä–täysin samaa mieltä. Osgoodin asteikkoa, josta käytetään myös nimitystä segmenttinen differentiaali, käytettäessä asteikon ääripäinä toimivat vastakkaiset adjektiivit, kuten hyvää–huonoa. Molemmissa kyselyissä voidaan käyttää eriportaisia asteikkoja, yleisimmät asteikot ovat 5- tai 7-portaisia. (Heikkilä 2014, 51–53; Kananen 2011, 32).

Näiden kysymystyyppien heikkoutena on, ettei voida sanoa, minkä painoarvon kukin vastaaja antaa kullekin kohteelle. Lisäksi vastaaja voi pyrkiä antamaan loogisuutta vastauksilleen peilaamalla vastausta edellisiin vastauksiinsa (Heikkilä 2014, 51).

Mielipidekyselyissä voidaan käyttää myös semanttista differentiaalia muistuttavaa Stapelin asteikkoa. Siinä käytetään vain yhtä ominaisuutta vastakkaisten adjektiivien sijaan. Stapelin asteikon etuna on, että tulosten tulkinnassa voidaan semanttisen differentiaalitin tapaan käyttää painotettua keskiarvoa, tai laskea tutkittavan asian saaman kokonaispistemäärä. Asteikko voi vaihdella viidestä kymmeneen ja siinä voidaan käyttää myös miinusmerkkisiä arvoja (Kananen 2011, 32–33.)

Tämän työn taktista osaamista käsittelevien kysymysten vastausvaihtoehdoissa on ominaisuuksia Osgoodin ja Stapelin asteikoista. Vastaukset sijoituivat Osgoodin asteikon tapaan adjektiivien välille. Yksinkertaistettuna mitattava osaaminen on joko hyvää tai huonoa. Käytännössä ei ole mahdollista, että osaamista ei ole ollenkaan. Työharjoitteluun tulevat opiskelijat ovat opiskelleet Poliisiammattikorkeakoulussa vuoden ennen työharjoitteluun siirtymistään ja opetukseen kuuluu myös poliisitaktisia asioita.

Vastausvaihtoehdot oli jaoteltu välillä 0–5, joista nolla varattiin *en osaa sanoa* -vaihtoehdolle. Vaihtoehdot 1–5 toimivat samalla pisteinä oppilaiden osaamisen tasolle. Pisteistä voidaan, Stapelin asteikolle ominaisesti, laskea tarvittaessa jokaisen taktisen osaamistason kokonaispistemäärät.

Opinnäytteessä työharjoittelijoiden osaamistason arviointi, pelkästään numeron avulla, ei välttämättä saa vastaajaa pohtimaan asiaa riittävästi. Pelkkä luku ei myöskään kerro vastaajalle, mitä työharjoittelijalta tulee vaatia, jotta hänen osaamisensa kyseisen taktiikan osalla voidaan katsoa olevan esimerkiksi viitosen arvoista. Vastaajilla voi myös olla erilaisia käsityksiä siitä, mikä on hyvää ja mikä erinomaista tasoa.

Siksi operationalisoin myös vastausvaihtoehtoja. Tein jokaiseen vastausvaihtoehtoon selitteen, joka kuvasi arvosanaan verrattavaa tasoa. Toin käsitteen määrittelyn suoraan käyttämiini mittareihin. Alla kysymyksissä käytettyjen vastausvaihtoehtojen selitteet.

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa.

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta.

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkuasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

Yhtenä hyvän kysymyksen piirteenä kyselytutkimuksissa mainitaan, että kysymys ei saisi sisältää erikoissanastoa (Heikkilä 2014, Kananen 2015, 231). Tässä kyselyssä on käytetty melko runsaasti alaan liittyviä termejä. Tämä saattaisi aiheuttaa tulkintaongelmia vastaajille, mikäli aihe ei ole heille ennestään tuttu. Käytetyt termit ovat kuitenkin kaikille voimankäytönkennätkouluttajille tuttua ammattisanastoa ja niitä käytetään laajalti työelämässä.

Taustatietoja kartoittavat kysymykset tulee anonyymissa tutkimuksessa laatia siten, että vastaajaa ei pysty niiden avulla tunnistamaan (Heikkilä 2014, 55). Tästä johtuen, kyselyssä ei kysytty esimerkiksi poliisilaitosta jossa vastaaja työskentelee. Eräässä poliisilaitoksessa kouluttajien määrä on niin pieni, että yhdistettynä kysymykseen erikoiskoulutuksesta ja toimimisesta harjoittelunohjaajana, olisi mahdollista päätellä vastaajan henkilöllisyys.

5.6 Kyselylomakkeen testaus

Kyselyn testaaminen kohderyhmään kuuluvilla on tärkeää (Heikkilä 2014, 55). Testasin kyselyn viidellä henkilöllä. Valitsin koevastaajat siten, että he ovat urallaan erivaiheissa voimankäytönkouluttajana. Kokeilin, ymmärtävätkö pidempään kouluttajan toimineet ja vasta kouluttajauransa alussa olevat kysymykset samalla tavalla. Näin varmistin, että olen onnistunut käsitteiden ja indikaattorien määrittelyssä. Onnistuneesta määrittelystä riippuu pitkälti koko tutkimuksen sisältövaliditeetti (Kananen 2015, 346).

Testivastaajat tulivat neljästä eri poliisiyksiköstä. Testivastaajista käytetään lyhenteitä A, B, C, D ja E. Testivastaajista A:lla ja B:llä on huomattavasti enemmän kokemusta kouluttajana takanaan kuin itselläni. Heistä A ei enää toimi voimankäytön kennätkouluttajana, B on edelleen aktiivinen kouluttaja. Kahdella testivastaajalla, C:llä ja D:llä, on kouluttajataustaa arviolta saman verran kuin minulla. Testivastaaja E:llä on oma voimankäytön kennätkouluttajatutkintonsa vielä kesken. Testivastaaja C:llä on itsellään kokemusta kyselyn laatimisesta ja testivastaaja A:lla ylempi korkeakoulututkinto.

Keräsin A:n, C:n ja E:n palautteen kyselystä keskustelemalla heidän kanssa. Testivastaajista B ja D lähettivät kommenttinsa sähköpostitse ja B:n kanssa keskustelin vielä lomakkeesta myöhemmin. Palaute oli positiivista. Kaikki kyselylomakkeen testaajat pitivät lomakkeen kysymyksiä ymmärrettävinä ja vastausvaihtoehtoja hyvinä.

5.7 Vastauskato

Vastauskatoa on voinut tässä kyselyssä aiheuttaa pidempi vuosi- tai sairausloma. Vuosilomista johtuvaa poistumaa on pyritty minimoimaan lähettämällä kysely vasta varsinaisen kesälomakauden, joka suurimmalla osalla poliisilaitoksista on kesä-elokuu, päätyttyä. Myöhemmäksi kyselyä ei voitu siirtää opinnäytteen valmistumisen määräajasta johtuen.

Jälkeenpäin arvioiden myös, että kyselyä ei julkaistu ruotsiksi, on voinut aiheuttaa katoa vastauksissa. Mahdollinen kato ei tosin ole merkittävä, koska täysin ruotsinkielisiä kouluttajia on vain Ahvenanmaalla, missä voimankäytön kouluttajien kokonaismäärä jää alle 10 hengen.

Katoa on voinut aiheuttaa myös väärä sähköpostiosoite. Vaikka Poliisiammattikorkeakoulu ylläpitää rekisteriä kouluttajista, niin rekisterissä ei ole heidän yhteystietojaan. Koska valmista sähköpostiosoitteistoa ei kouluttajista ole olemassa, tein sellaisen nimien perusteella. On kuitenkin mahdollista, että joku kouluttajista käyttää sähköpostinsa alkuosassa toista etunimeään. Myös samannimiset henkilöt organisaatiossa aiheuttavat sen, että toisen sähköpostiosoitteeseen on lisätty vaikkapa toisen nimen alkukirjain. Johtuen kohderyhmän koosta, en tarkastanut kaikkien kouluttajien sähköpostin kirjoitusasua. Pyrin kuitenkin pienentämään virheen ja kadon mahdollisuutta, tarkastamalla yleisiltä kuulostavien nimien sähköpostiosoitteet organisaation Microsoft Outlook -hakemistosta. Samoin tarkastin niiden kouluttajien sähköpostiosoitteet, joilla on kaksiosainen etu- tai sukunimi.

6 TUTKIMUKSEN TULOS

6.1 Muuttujien käsittely

Kyselyn muuttujista, koulutustausta ja ohjaajatausta, sekä mielipide kolmesta tärkeimmästä opiskelijoille opetettavasta taktiikan osa-alueesta, ovat nominaaliasteikon tasoisia muuttujia. Nominaali- eli luokitteluasteiset muuttujat voidaan laittaa tiettyyn luokkaan, mutta niitä ei voi laittaa järjestykseen ja siksi niillä ei voi suorittaa laskutoimituksia (Heikkilä 2014, 81). Poikkeuksena tästä on määrän laskeminen, eli voidaan laskea, montako prosenttia tai kappaletta eri vaihtoehtoja on (Kananen 2011, 61).

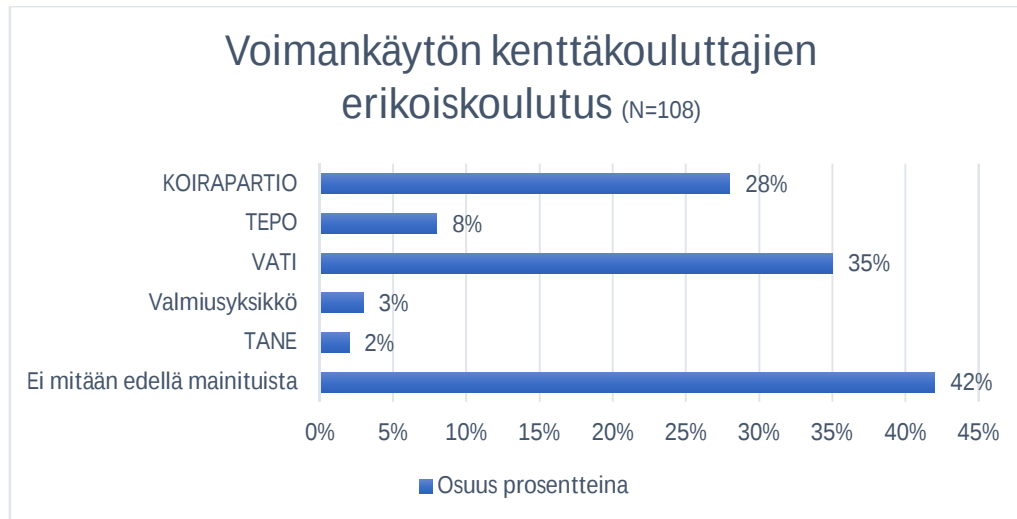
Poliisitaktiikan osa-alueita koskevat vastausvaihtoehdot ovat ordinaali-, eli järjestysasteikollisia muuttujia. Ordinaaliasteikolla mitattavat arvot voidaan laittaa järjestykseen toisiinsa nähden, mutta niiden etäisyyttä toistaan ei voida mitata, koska arvot eivät välttämättä esiinny tasavälein (Heikkilä 2014, 81).

Kirjallisuudessa on kuitenkin kahta eri tulkintaa, voiko tietyissä tapauksissa, kuten mielipidemittausten yhteydessä, laskea myös ordinaaliasteikon tasoisille muuttujille keskiarvoja. Kananen (2011, 61) mukaan, järjestysasteikollisia muuttujia käsiteltäessä, voidaan ilmoittaa vain niiden keskinäinen järjestys. Heikkilä (2014, 81) sekä Holopainen & Pulkkinen (2008, 15) tuovat ilmi, että ordinaaliasteikkoa käytettäessä voidaan laskea muuttujille myös keskiarvo, mutta tätä käytetään lähinnä yleiskuvan antamiseen tutkittavasta asiasta. Heikkilä lisää myös, että tällöin arvojen selitteiden tulisi olla sellaiset, että asteikkoa voidaan pitää mahdollisimman tasaväkisenä ja muuttujia tulee käsitellä välimatka-asteikollisina (Heikkilä 2014, 81).

Olen käyttänyt opinnäytteessä painotettuja keskiarvoja. Taktista osaamista käsittelevien kysymysten vastausvaihtoehdoissa käytetty asteikko 1–5, mahdollistaa numeerisen arvion osaamistason käsityksestä. Samaa asteikkoa käytetään yleisesti Poliisiammattikorkeakoulun kokeiden ja oppiaineiden arvosteluissa. Puhtaasti välimatka-asteikollinen mittaamistapa olisi tehnyt kysymysten operationalisoinnista, ja sitä kautta käsityksen tutkimisesta, vaikeampaa. Painotetun keskiarvon käyttäminen tuloksissa on myös havainnollistavampaa, verrattuna pelkkään prosentuaaliseen jakaumaan (Kananen 2011, 96).

6.2 Vastausten vertailu voimankäytön kouluttajien koulutuksen pohjalta

Ensimmäisessä kysymyksessä pyysin vastaajia merkitsemään kyselylomakkeeseen oma erikoiskoulutuksensa. Tässä vastaajien määrä, N , on 108, mutta vastausten määrä on 127. Ero johtuu siitä, että kysymyksessä vastaajilla oli mahdollisuus merkitä kaikki saamansa erikoiskoulutukset, jolloin jollekin vastaajalle saattoi tulla merkittäväksi kolmekin erikoiskoulutusta. Alla olevassa taulukossa 1, erikoiskoulutusten jakautuminen esitetään prosentteina.

Taulukko 1. Voimankäytön kenttäkouluttajien erikoiskoulutus.

Seuraavaksi tutkin, vaikuttavatko eri erikoiskoulutukset tilastollisesti merkittävästi vastaajien käsityksiin oppilaiden osaamistasosta. Apuna käytin Webropol Professional Statistics -ohjelmaa. Muodostin vastaajista ryhmiä heidän saamansa erikoiskoulutuksen perusteella. Vertasin ryhmien vastauksia toisiinsa tilasto-ohjelma avulla. Ohjelman tarkoitus on tunnistaa vastauksissa tilastolliset poikkeavuudet ja ilmaista ne taulukossa eri värillä.

Ohjelma tunnisti tilastollisia poikkeavuuksia ainoastaan liikkumista ja etenemistä koskevan kysymyksen vastauksissa. Taulukko 2 kuvaa mitä arvioita ryhmät ovat kysymyksen kohdalla antaneet. Vasemmalla ovat arvosanat. Ylin vaakarivi kertoo vastaajaryhmän erikoiskoulutuksen. Sen alla olevasta sarakkeesta näkee, miten kunkin vastaajaryhmän antamat arvosanat jakautuivat eri arvosanoille. Arvosanojen jakauma on merkitty, sekä prosentteina (%), että lukumäärinä (N). Alin rivi kertoo ryhmän vastausten keskiarvon. Keskiarvoa laskettaessa on jätetty pois, *en osaa sanoa* -vaihtoehdon valinneet. Tilastolliset poikkeavuudet on merkitty vaaleanruskealla pohjavärillä.

Vastaus- vaihtoehto	Vastausten jakautuminen koulutuksen mukaan henkilöinä (N) ja prosentteina					
	K9 (N=30)	TEPO (N=9)	VATI (N=38)	Valmius- yks. (N=3)	TANE (N=2)	Ei mihink. ed. mainit. (N=45)
en osaa sa- noa	3% N=1	11% N=1	8% N=3	33% N=1	0% N=0	4% N=2
1	3% N=1	0% N=0	8% N=3	33% N=1	0% N=0	0% N=0
2	60% N=18	33% N=3	37% N=14	0% N=0	50% N=1	42% N=19
3	30% N=9	56% N=5	47% N=18	33% N=1	50% N=1	47% N=21
4	3% N=1	0% N=0	0% N=0	0% N=0	0% N=0	7% N=3
5	0% N=0	0% N=0	0% N=0	0% N=0	0% N=0	0% N=0
Arvosano- jen keskiarvo	2,34	2,63	2,43	2,00	2,5	2,51

Taulukko 2. Liikkumista/etenemistä koskevan kysymysten vastausten vertailu.

Tilastollista poikkeavuutta esiintyi neljässä kohdassa. Kohdat on merkitty taulukkoon 2 vaalean ruskealla. Taulukosta voidaan kuitenkin todeta, että Valmiusyksikköön kuuluvia vastaajia on vain kolme. Heidän erikoiskouluksensa aiheuttamia poikkeamia tuloksissa, ei voida pitää tilastollisesti merkittävänä johtuen ryhmän pienestä koosta. Samasta syystä VATI -koulutettujen kahdeksan prosentin luku, arvosanan yksi kohdalla, ei ole tilastollisesti merkittävä. Tilastollisesta merkittävydestä ja sen määrittämisestä, kerrotaan tarkemmin seuraavassa vertailussa, sen soveltuessa paremmin esimerkiksi.

6.3 Erikoiskoulutettujen ja muiden voimankäytön kenttäkouluttajien vastausten vertailu

Koska eri erikoiskoulutukset yksittäin eivät tuottaneet merkittäviä poikkeamia vastauksissa, yhdistin kaikki erikoiskoulutetut uudeksi muuttujaksi. Erikoiskoulutettujen yhdistämisellä suljin pois mahdollisuuden, että koulutuksen aiheuttama poikkeama jäisi havaitsematta vertailuryhmän pienen koon vuoksi. Lisäksi suuremmassa havaintomäärässä mahdollisten ääriarvojen, tässä tapauksessa arviolukujen 1 tai 5, vaikutus keskiarvoon vähenee (Heikkilä 2014, 83). Poistin vastauksista myös *en osaa sanoa* -vaihtoehdon. Nyt kysymysten kohdalla näkyy vain siihen tosiallisesti vastanneiden määrä ja *en osaa sanoa* -vaihtoehdon valinneet eivät vaikuta tulosten keskiarvoihin.

Taulukosta 3 on luettavissa erikoiskoulutettujen ja muiden kouluttajien antamien pisteiden keskiarvoja jokaisen taktiikan kohdalta erikseen. Viimeiselle riville on laskettu molempien vertailuryhmien taktiikan arvosanojen keskiarvot.

Arvioitava taktiikka	Erikoiskoulutetut kouluttajat (N=63) Arvioiden keskiarvot	Muut kouluttajat (N=45) Arvioiden keskiarvot
Liikkuminen/eteneminen	2,46 N=54	2,63 N=43
Koiran kanssa toiminta	1,52 N=59	1,68 N=34
Ajoneuvon peruspysäyt.	3,02 N=61	2,98 N=40
Perusovitoiminta	2,58 N=59	2,57 N=42
Suorittaja/varmistaja	2,72 N=60	2,81 N=42
Alueen eristäminen	2,75 N=56	2,70 N=37
Hätäsuunnitelman tot.	2,10 N=58	2,46 N=39
Kaikkien keskiarvo	2,45	2,55

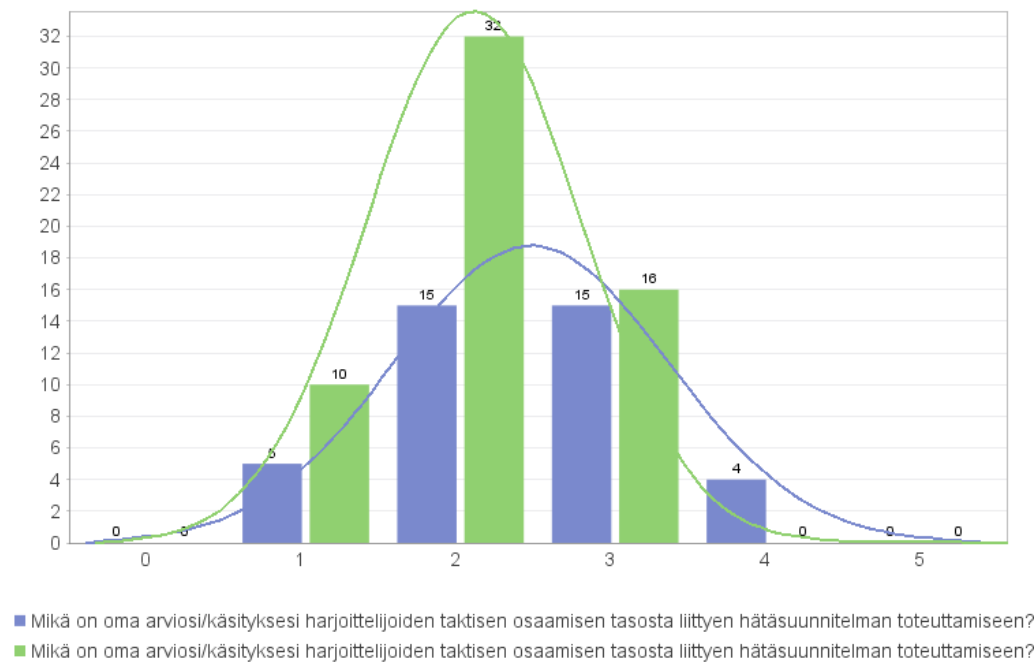
Taulukko 3. Keskiarvojen vertailu erikoiskoulutus -muuttujalla.

Webropol Professional Statistics -ohjelma havaitsi suoritettussa vertailussa tilastollisen poikkeaman. Poikkeama esiintyi hätäsuunnitelman toteuttamista koskevan kysymyksen vastauksissa. Erikoiskoulutettujen vastaajien käsityksen mukaan, oppilaiden osaaminen hätäsuunnitelman toteuttamisessa on heikompaa, kuin muiden kouluttajien mielestä. Selvittääkseni, onko ero tilastollisesti merkittävä, Testasin arvoja tilastollisten testien avulla.

Sopivan tilastollisen testin valitsemiseksi, selvitetään ovatko muuttujat parametrisia vai ei-parametrisia. Parametrisia testejä käytettäessä muuttujien tulee olla vähintään välimatka-asteikollisia (Heikkilä 2014, 183.) Tässä tapauksessa muuttujat olivat nominaali- ja järjestysasteikollisia, joten valitsin testiksi ei-parametrinen testin.

Vaihtoehdoiksi jäivät Khiin neliö -testi ja Mann-Whitney -testi. Molempia testejä käytetään arvioitaessa tuloksen merkitsevyys-, eli riskitasoa. Riskitaso kertoo, kuinka suuri riski on tuloksissa ilmenevän riippuvuuden tai eron johtuvan sattumasta. Riskitaso ilmoitetaan lyhenteellä p . Usein opinnäytteissä käytettävä riskitason raja on 0,05. Arvon p , jonka tilastollinen testi tulokselle antaa, tulee olla pienempi tai yhtä suuri kuin 0,05, jotta tuloksella olisi tilastollista merkittävyyttä. Tällöin 95 % todennäköisyydellä tilastollinen eroavaisuus ei johdu sattumasta, vaan valituista muuttujista (Heikkilä 2014, 184.)

Khiin neliö -testin käyttö edellyttää, että 80 %:ssa vertailtavista jakaumaluokista, tulee olla vähintään viisi vertailuyksikköä (Heikkilä 2014, 201). Tämä vaatimus ei täyttnyt tämän kysymyksen vastausten kohdalla. Taulukosta 4, on havaittavissa, että neljässä arviointikohdassa kymmenestä, vastaajien määrä on jäänyt alle viiden, mikä oli enemmän kuin 20 prosenttia.

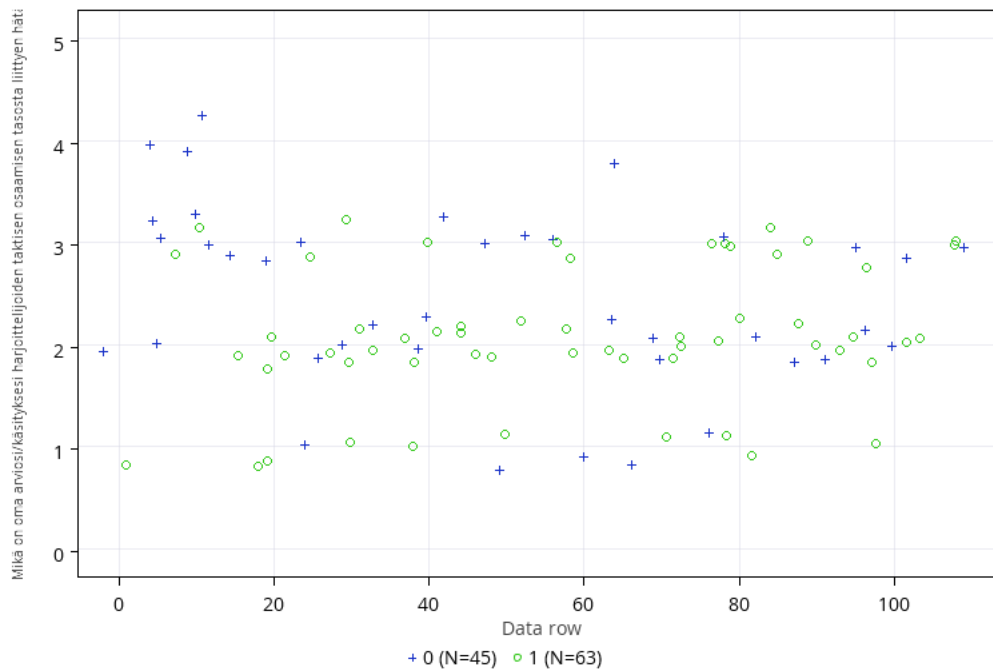
Taulukko 4. Hätäsuunnitelman toteuttamisen vastausten vertailu erikoiskoulutettujen ja muiden kouluttajien välillä.

Mann-Whitney -testi sen sijaan soveltui käytettäväksi ja tuloksen p arvoksi tuli 0,034. Yleisesti tilastotieteellisessä kirjallisuudessa, p :n ollessa yhtä suuri tai pienempi kuin 0,05, mutta suurempi kuin 0,01, tulosta pidetään tilastollisesti *melkein merkitsevä*nä (Holopainen & Pulkkinen 2008, 177; Kananen 2011, 83; Heikkilä 2014, 185).

Tilastollinen testi kertoo kuitenkin vain, onko tulos tilastollisesti merkittävä ja yleistettävissä. Se ei kerro tuloksen merkityksellisyyttä tutkimuksen kannalta (Heikkilä 2014, 185.)

Hätäsuunnitelmaa koskevan kysymyksen vastauksia perusteellisesti tarkasteluani, huomasin keskiarvojen eron johtuvan lähinnä siitä, että muut kouluttajat ovat antaneet arvosanaksi myös nelosta, erikoiskoulutettujen kouluttajien pitäytyessä arvosanassa kolme tai vähemmän. Arvosanaa yksi esiintyy molemmilla ryhmillä ja molempien ryhmien arvosanat ovat pääasiassa kakkosta tai kolmosta. Kokonaisuutta tarkastellen, eroja vastauksissa ei voi pitää

merkittävänä. Asia on havainnollistettu taulukossa 5. Erikoiskoulutetut kouluttajat on merkitty taulukkoon vihreällä ympyrällä ja muut kouluttajat sinisellä rastilla.

Taulukko 5. Hätäsuunnitelman toteuttamista koskevien vastausten hajonta.

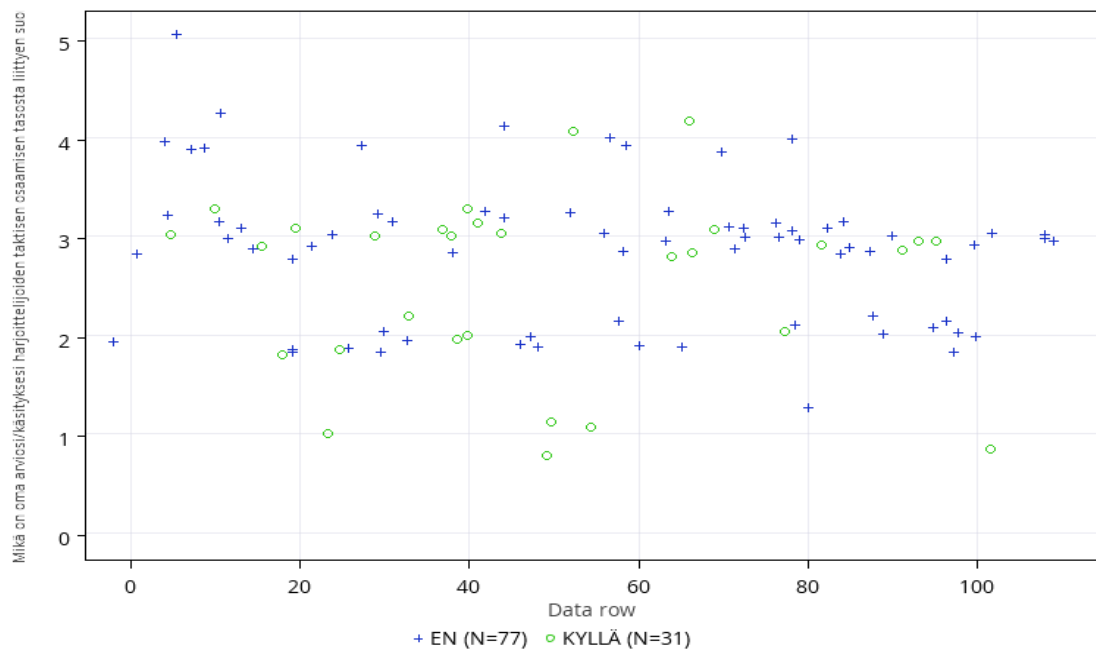
Saatujen tulosten perusteella, voimankäytön kenttäkouluttajan erikoiskoulutuksen ei voida katsoa vaikuttaneen hänen käsitykseensä työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktisesta osaamistasosta.

6.4 Ohjaajina toimineiden ja muiden voimankäytön kenttäkouluttajien vastausten vertailu

Tutkimuksen toisena muuttujana käytin tietoa, onko voimankäytön kenttäkouluttaja ollut viimeisen viiden vuoden aikana myös työharjoittelun ohjaajana. Työharjoittelun ohjaajina toimineita kouluttajien oli vastaajista 31 kappaletta. Vertasin heidän vastauksiaan muiden kouluttajien, 77 kappaletta, vastauksiin.

Tilasto-ohjelma tunnisti tilastollisia eroja kolmessa arvioitavassa kohteessa. Eroja vastauksissa syntyi ajoneuvon peruspysäyttämistä, suorittajan ja varmistajan roolia ja perusovitoimintaa käsittelevien kysymysten vastauksissa. Erot kuitenkin syntyivät jokaisessa kohdassa vain tietyn arvosanan käytön kohdalla, ja eivät ole ohjelman mukaan vaikuttaneet keskiarvoon. Käsiteltyni tuloksia Mann-Whitneyn testillä, yksikään poikkeavista arvoista ei osoittautunut tilastollisesti merkittäväksi.

Pidän kuitenkin ammatillisessa mielessä mielenkiintoisena, että juuri nämä kolme taktiikan osa-aluetta nousivat esiin. Kaikki kolme osa-aluetta ovat sellaisia, joita poliisipartiot soveltavat työssään lähes päivittäin. On kiintoisaa havaita, miten ohjaajina toimineiden kouluttajien, joilla jossain vaiheessa siis on ollut harjoittelija parinaan, käsittävät näiden osaamistason heikompana kyseisillä osa-alueilla kuin muut kouluttajat. Taulukko 6 havainnollistaa asian suorittajan/varmistajan roolia koskevan kysymysten vastaushajonnan avulla. Taulukossa vihreät ympyrät kuvaavat ohjaajina toimineita kouluttajaa ja siniset rastit muita kouluttajia.

Taulukko 6. Suorittajan/varmistajan roolia koskevien vastausten hajonta.

Seuraavaksi vertailin työharjoittelun ohjaajina toimineiden vastauksia toisten kouluttajien vastauksiin painotettujen keskiarvojen avulla. Tulokset näkyvät taulukossa 7

Arvioitava taktiikka	Toiminut harjoittelijanohjaajana KYLLÄ (N=31) Arvioiden keskiarvot	Toiminut harjoittelijan ohjaajana EI (N=77) Arvioiden keskiarvot
Liikkuminen/eteneminen	2,55 N=31	2,52 N=71
Koiran kanssa toiminta	1,44 N=27	1,62 N=61
Ajoneuvon peruspysäyt.	2,90 N=30	3,04 N=71
Perusovitoiminta	2,40 N=30	2,65 N=71
Suorittaja/varmistaja	2,53 N=30	2,85 N=72
Alueen eristäminen	2,64 N=28	2,78 N=65
Hätäsuunnitelman tot.	2,11 N=27	2,30 N=70
Kaikkien keskiarvo	2,34	2,54

Taulukko 7. Keskiarvoverailu ohjaajina toimineiden ja muiden kouluttajien välillä.

Lukuun ottamatta liikkumista ja etenemistä koskevaa kysymystä, ohjaajina toimineet kouluttajat ovat taipuvaisempia antamaan hieman ankarampia arvosanoja. Erot arvosanojen keskiarvoissa ovat kuitenkin niin pieniä, ettei niitä voida pitää tilastollisesti merkittävinä.

6.5 Kokonaistulokset kouluttajien käsityksestä opiskelijoiden poliisitaktisesta osaamisesta

Valitut taustamuuttujat, erikoiskoulutus ja ohjaajana toiminen, eivät tulosten mukaan, vaikuta merkittävästi kouluttajien käsityksiin työharjoittelijoiden taktisesta osaamisesta. Siksi kaikkien kyselyyn vastanneiden kouluttajien vastauksia on järkevää käsitellä myös kokonaisuutena.

Taulukkoon 8 on laskettu kaikkien kyselyyn vastanneiden voimankäytön kenttäkouluttajien vastausten keskiarvot jokaisen taktiikan osa-alueen osalta. Lisäksi laskin vielä kaikkien osa-alueiden yhteisen keskiarvon. Pelkkä keskiarvo ei kuitenkaan aina sovellu kuvaamaan vastauksia oikeassa suhteessa, vaan vastauksia on hyvä käsitellä myös toisilla tunnusluvuilla (Holopainen & Pulkkinen 2008, 78). Taulukkoon on siksi myös merkitty arvosanat, joiden väliin kunkin osa-alueen arviot sijoittuivat. Samasta taulukosta näkyy myös jokaisen taktiikan osa-alueen arvosanan mediaanin.

Mediaani jakaa aineiston kahteen osaan. Puolet arvoista on mediaania pienempiä ja puolet suurempia. Mikäli vastauksia on pariton määrä, mediaani on järjestykseen asetetuista vastausarvoista keskimäinen. Jos vastauksia on parillinen määrä, mediaani on kahden keskimäisen vastausarvon keskiarvo. Mediaani soveltuu erityisesti järjestysasteikollisten lukujen keskiarvoksi, varsinkin jos vastauksissa on suurta hajontaa (Holopainen & Pulkkinen 2008, 80–81; Heikkilä 2014, 84.)

Arvioitava taktiikka	Vastan- neiden määrä N	Pienin ar- vosana	Suurin ar- vosana	Keskiarvo	Mediaani
Liikkuminen/eteneminen	102	1,00	4,00	2,53	3
Toiminta koiran kanssa	88	1,00	3,00	1,58	1
Ajoneuvon peruspysäyttäminen	101	1,00	5,00	3,00	3
Perusovitoiminta	101	1,00	4,00	2,57	3
Suorittaja/varmistaja	102	1,00	5,00	2,75	3
Alueen/paikan eristäminen	93	1,00	4,00	2,73	3
Hätäsuunnitelman toteuttaminen	97	1,00	4,00	2,25	2
Kaikkien taktiikoiden keskiarvo				2,49	

Taulukko 8. Kaikkien kouluttajien vastausten arvot.

Fraktiilit ovat lukuja, joita käytetään antamaan lisätietoa tulosten jakaumasta. Tunnetuimmat fraktiilit ovat kvartiilit, joita käytetään yhdessä mediaanin kanssa jakamaan tulokset neljään osaan. Mediaani jakaa ensin vastaukset kahteen osaa, toisen puolen ollessa mediaania pienempiä arvoja ja toisen mediaania suurempia arvoja. Seuraavaksi määritellään alakvartiili, jota pienempiä arvoja on aineistossa 25%. Yläkvartiili taas kertoo tason, jonka alle jää kolmeneljäsosaa, eli 75 % vastauksista. Lisäksi voidaan käyttää desiilejä, jotka jakavat aineistoa kymmenesosiin (Heikkilä 2014, 84–85.)

Taulukkoa 9, taktiikan osa-alueiden arvioiden fraktiilit, tulkitaan seuraavasti: Valitaan tarkasteltavaksi ajoneuvon peruspysäyttäminen. Taulukon 50% kohdalta nähdään, että mediaanin ollessa kolme, puolet vastausten arvosanoista on kolme tai alle. Alakvartiili on myös kolme, eli neljäsosa vastauksista on kolme tai alle. Ensimmäinen desiili taas kertoo kymmenen prosenttia vastauksista olevan ykkösiä. Kolmeneljäsosaa vastauksista on kolme tai alle ja viimeinen desiili kertoo 90% prosenttia vastauksista olleen neljä tai alle.

Arvioitava tak- tiikka	10%	25%	50%	75%	90%
Liikkuminen/ete- neminen	2	2	3	3	3
Koiratoiminta	1	1	1	2	3
Ajoneuvon perus- pysäyttäminen	2	3	3	3	4
Perusovitoiminta	2	2	3	3	3
Suorittaja/varmis- tajan roolit	2	2	3	3	4
Alueen eristämi- nen	2	2	3	3	3
Hätäsuunnitel- man toteuttami- nen	2	2	3	3	3
Kaikkien taktii- koiden keskiarvo	1	2	2	3	3

Taulukko 9. Taktiikan osa-alueiden arvioiden fraktiilit.

Kouluttajien käsityksen mukaan, opiskelijoiden paras taktinen osaaminen on ajoneuvon peruspysäytyksessä. Tämä osa-alue saa kaikilla mittareilla mitattuna vahvan kolmosen. Kouluttajien käsityksen mukaan, työharjoittelijat ymmärtävät, mitä näissä tilanteissa lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen tai kertauksen perusteella suorittaa tilanteessa annettuja tehtäviä.

Suorittajan/varmistajan roolin hallitsemisesta, alueen ja paikan eristämisestä, sekä perusovitoiminnasta, käsitys osaamistasosta on hieman matalampi. Mediaanit ovat kolmosta, keskiarvoissa jäädään hieman kolmosen alapuolelle. Fraktiileja tarkasteltaessa havaitaan, että numeroa kaksi on annettu enemmän kuin ajoneuvon peruspysäytystä koskevissa arvioissa. Ykköstäkin esiintyy, mutta ei huomattavissa määrin. Sopivaksi sanalliseksi arvioksi osaamistason käsityksestä, voidaan pitää samaa kuin ajoneuvon peruspysäyttämisen kohdalla, mutta pienin varauksin.

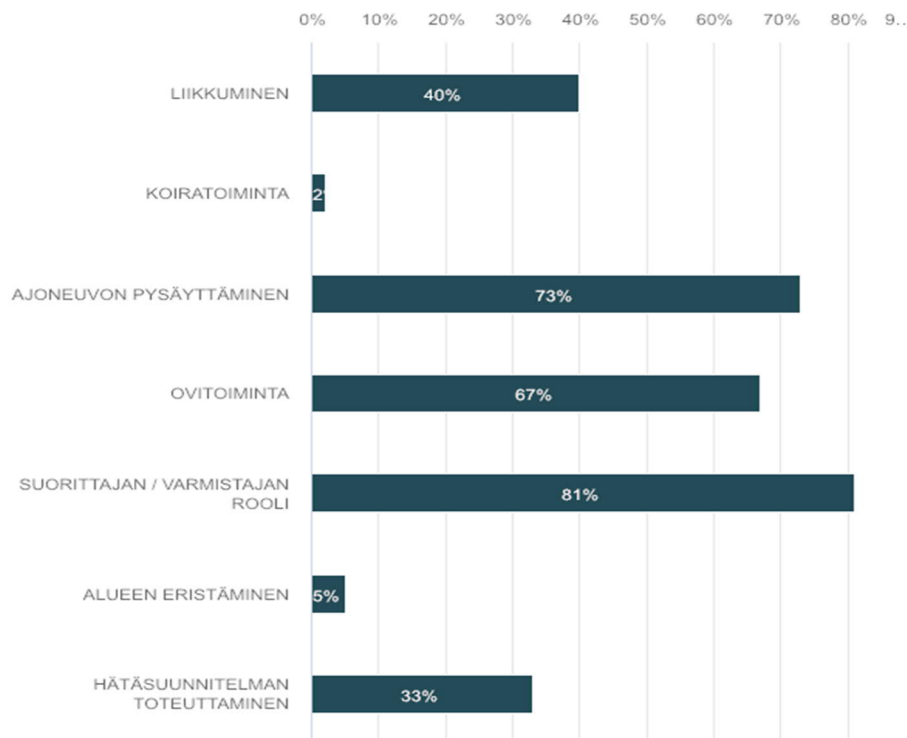
Hätäsuunnitelman toteuttamisen arvosana jää kakkoseen jokaisella tulosten käsittelytavalla. Kouluttajien käsitys on, että harjoittelijoilla ei ole riittävä ymmärrystä kyseisestä taktiikasta, jotta heille voisi antaa itsenäistä roolia hätäsuunnitelman toteuttamisessa.

Kouluttajien käsityksen mukaan, selvästi heikointa työharjoittelijoiden taktinen osaaminen on koiratoiminnan osa-alueella. Tuloksissa keskiarvo menee pyöristettynä juuri kakkosen puolella, mutta muut mittaustavat antavat tulokseksi ykkösen. Oppilaiden osaamistaso koiratoiminnan taktiikoihin liittyen mielletään vahvasti vaillinaiseksi. Käsityksenä on, että työharjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia koiratoimintaan liittyvissä asioissa.

6.6 Peruskoulutuksessa painotettaviksi koetut poliisitaktiset osa-alueet

Selvitin tutkimuksessa myös, mitä poliisitaktiikan osa-alueita, voimankäytön kenttäkouluttajien mielestä, tulisi ensisijaisesti opettaa Poliisiammattikorkeakoulussa poliisin perustutkintoa suorittaville. Aina on olemassa käytettävissä olevasta ajasta ja resursseista johtuvia rajoituksia, jotka vaikeuttavat kaikkien taktiikoiden perusteellista kouluttamista jo perusopintojen aikana. Annetut vastaukset eivät sulje mitään taktiikka pois opetuksesta, vaan tarkoitus oli löytää taktiikoita, joita toivotaan painotettavan perusopinnoissa.

Taulukko 10 kuvaa kaikkien kouluttajien näkemystä asiasta. Kolmen kärki erottuu joukosta selvästi. Suorittajan/varmistajan roolin omaksuminen, ajoneuvon pysäyttäminen ja ovitoiminta koettiin osa-alueiksi, joiden opetusta painotettaisiin jo perusopetuksessa.

Taulukko 10. Taktisten osa-alueiden vertailu kouluttajien vastausten perusteella.

Vertailin tuloksia vielä erikoiskoulutettujen ja muiden kouluttajien välillä. Esiin nousi ovitoiminta. Erikoiskoulutetuista 76% valitsi ovitoiminnan kolmen taktiikan joukkoon, muista kouluttajista 53%. Tilastollisen testin mukaan tuloksen p arvo on 0,013, joten tulosta voidaan pitää tilastollisesti *melkein merkittävänä*. Tutkimuksen kannalta näin ei kuitenkaan ole. Molemmissa ryhmissä yli puolet oli valinnut taktiikan kolmen opetettavan joukkoon, jolloin tulos ei vaikuttanut valittujen taktiikoiden järjestykseen.

Kuriositeettina mainittakoon, että Valmiusyksikköön kuuluvien ja VATI -koulutettujen vastaajien ryhmistä, hätäsuunnitelman toteuttaminen valittiin usein kolmen tärkeimmän taktiikan joukkoon. Vaikka tämä ei noussut tilastollisesti merkittäväksi seikaksi, saadun koulutustausta ja työtehtävien voidaan olettaa vaikuttaneen valintaan.

Vertailtuani ohjaajina toimineiden ja muita kouluttajien vastauksia toisiinsa, erot jäivät todella pieniksi. Tuloksissa ilmenneet erot olivat vain muutamien prosenttien luokkaa ja eivät osoittautuneet edes tilastollisesti poikkeaviksi.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

Tutkimustulosten perusteella, saatu erikoiskoulutus tai ohjaajana toiminen, eivät ole vaikuttaneet, merkittäväällä tavalla kouluttajien vastauksiin. Voimankäytön kenttäkouluttajat tuntevat olevan tässä opinnäytteessä tutkittavissa asioissa, käsitystensä ja mielipiteidensä perusteella, hyvin yhteneväinen joukko. Kaikilla edellä mainituilla tavoilla laskettaessa, keskiarvot pysyivät suurin piirtein samoina. Tämä kertoo vastausten pienestä hajonnasta.

Työharjoitteluun tulevilla oppilailla mielletään olevan käsitys useimmista poliisitaktiikan osa-alueista. Heille voi, ohjeiden tai kertaamisen jälkeen, antaa niihin liittyviä tehtäviä. Poikkeuksena ovat hätäsuunnitelman suorittamiseen ja koiratoimintaan liittyvät taktiikat. Näiden osalta työharjoittelijoiden osaamistaso käsitetään heikommaksi ja koetaan että harjoittelijalle ei voi antaa itsenäistä roolia.

Koiratoimintaan liittyvät taktiset asiat liittyvät vahvasti perustehtäviä vaativimpiin tilanteisiin. Juuri työelämään saapuneen ei varmasti odotetakaan hallitsevan kyseistä osa-aluetta. Lisäksi koiran saaminen perusopetuksen harjoituksiin on haastavaa. Tämä voi osaltaan vaikuttaa mahdollisuuksiin järjestää koulutusta asiassa.

Hätäsuunnitelman toteuttamisen tulokset saivat pohtimaan, olisiko asiassa kehitettävää? Hätäsuunnitelman toteuttamiseen kuuluu osana liikkuminen, suorittajan ja varmistajan roolit sekä ovitoiminta. Näiden kaikkien kolmen osaaminen koettiin tutkimuksessa paremmaksi, kuin hätäsuunnitelman toteuttamisen osaaminen. Mikäli kouluttajien käsitykset opiskelijoiden osaamistasosta vastaavat todellisuutta, voisi ajatella, että on mahdollista nostaa perusopetuksessa hätäsuunnitelman toteuttamisen osaamistasoa suhteellisen pienellä panostuksella. Esimerkiksi Suomessa viime vuosina tapahtuneet kouluampumiset ja satunnaisiin kansalaisiin kohdistuneet joukkosurmat, sekä niiden yritykset, ovat osoittaneet tällaisen valmiuden tarpeellisuuden.

Pidän kokonaistulosta hyvänä siinä mielessä, että oppilaiden taktinen osaamistaso koettiin mielestäni oikeaksi ja riittäväksi suhteessa heidän kokemukseensa. Kyse on työurana alussa olevista henkilöistä. Osaamistason ei lähtökohtaisesti voi odottaa olevan huomattavasti parempaa. Kun tuloksia vielä verrataan kolmeen kouluttajien perusopetuksessa tärkeimpinä pitämiin taktiikoihin, huomataan näiden taktiikoiden arvosanojen olevan tutkimuksen par-

haimmasta päästä. Tulosta voidaan tulkita siten, että Poliisiammattikorkeakoulun opetuksessa painotetaan juuri niitä taktiikoita, joita työelämässä toimivien kouluttajien mielestä tulee kouluttaa.

Tutkimusta tehdessäni mielikuvani siitä, että työharjoittelijoiden poliisitaktiikan osaamista ei koeta työelämässä yhtä hyväksi kuin heidän voimankäytön osaamistaan, vahvistui. On tietysti perusteltua ja oikein, että harjoitellaan voimankäyttövälineiden hallinta hyvälle, tai jopa kiitettävälle tasolle, ja ehkä vasta tämän jälkeen keskitytään taktiikkaan. Kouluttajat käsittävät opiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistason kuitenkin heikompana, kuin mitä aikaisempien tutkimusten, joissa aihe on yhdistetty kenttätoiminnan- tai voimankäytön osaamisen arviointiin, tulosten perusteella voitaisiin päätellä.

Poliisiammattikorkeakoululla kannattaisi mielestäni pohtia, eriteltäisiinkö jatkossa poliisitaktisen osaamisen arviointi selvemmin voimankäyttöön liittyvien välineiden ja lainsäädännön osaamisen arvioinnista? Mahdollisten kehityskohteiden lisäksi, saattaisi tulla ilmi hyviä käytäntöjä molempien osa-alueiden yhtäaikaan harjoitteluun.

Poliisitaktiikan oppaan tarpeellisuutta pohdittaessa, oikea kohderyhmä olisi varmasti opiskelijat. Itse arvioin, tämän työn perusteella, että opas olisi hyödyllinen. Tulokset osoittavat, että oppilailla koetaan olevan käsitys useimmista taktiikoista, mutta samalla ajatellaan heidän tarvitsevan asiasta ohjeistusta tai kertausta. Tätä kertausta opiskelijat voisivat oma-aloitteisesti hankkia taktiikan oppaasta, mikäli sellainen olisi saatavilla. Monet arvioiden keskiarvoista jäivät myös selvästi kahden arvosanan puoliväliin. Poliisitaktiikan opas voisi kääntää vaa'an kielen paremman arvosanan suuntaan.

Luonnollinen jatkotutkimuksen aihe mielestäni olisikin, millaiseksi työharjoittelun päättäneet poliisiopiskelijat itse kokivat poliisitaktisen osaamistasonsa? Antoiko koulutus tällä saralla eväitä työelämään vai ei? Ensin tutkittaisiin millaiseksi oppilaat kokevat taktisen osaamistasonsa juuri ennen lähtöään työharjoitteluun. Työharjoittelun jälkeen tutkimus uusittaisiin. Tuloksia vertailtaessa selviäisi, onko Poliisiammattikorkeakoululta saatu osaamistaso vastannut heille työelämässä asetettuja vaatimuksia. Tuloksia voisi käyttää poliisitaktiikan opetuksen kehittämisessä.

7.1 Tutkimuksen luotettavuuden arvionti

Tieteellisen tutkimuksen tulee olla luotettava. Tutkimukseen tutustuvan henkilön tulee voida luottaa siihen, että siitä saatava tieto on pitää paikkansa. Tutkimuksen luotettavuutta ja laatua arvioidaan sen reliabiliteetin ja validiteetin avulla (Kananen 2011, 118).

Tutkijan odotetaan myös suhtautuvan objektiivisesti tutkittavaan asiaan koko tutkimuksen ajan. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tämä on helpompaa kuin laadullisessa tutkimuksessa, koska tutkija ei ole suoraan yhteydessä tutkittaviin. Reaktiivisuuden mahdollisuus (saastuminen, kontaminaatio), eli tutkijan mielipiteen vaikuttaminen tutkimuksen tuloksiin on tällöin pienempi. Vaarana on kuitenkin, että tutkija asettaa kysymykset tai vaihtoehdot oman kantansa mukaisesti. Myös se miten vastaajat kysymyksen ymmärtävät, voi estää täysin objektiivisen tiedon tuottamisen (Kananen 2011, 118; Kananen 2015, 339–341.)

7.2 Reliabiliteetti

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten pysyvyyttä (Eriksson & Kovalainen 2008, teoksessa Kananen 2015, 343). Heikkilän mukaan tutkimus tulee olla toistettavissa ja tulosten tulee olla samanlaiset, jotta voidaan varmistaa, että tutkimustulos ei ole sattumaa (Heikkilä 2014, 28). Sattuman pois lukeminen vaatii myös riittävän määrän vastauksia (Eml).

Tämä tutkimus on mahdollista toistaa samanlaisena, joskin edellä mainitut ongelmat kysymyksissä kannattaa korjata. Mikään ei tietysti takaa samaa vastausprosenttia, mutta vastaus-ten määrä tässä tutkimuksessa on riittävä, jotta voidaan todeta tutkimuksen olevan siltä osin luotettava. Sattuman mahdollisuutta vähentää huomattavasti myös vastaajajoukon vastauksien vähäinen jakautuminen.

Tutkimuksessa on alusta lähtien kiinnitetty huomiota siihen, että kysymykset ja vastausvaihtoehdot eivät ole millään tavalla johdattelevia. Esimerkiksi taktisia osa-alueita koskevien kysymysten järjestys on arvottu, jotta mikään osa-alue ei vaikuttaisi toista tärkeämmältä tai oma mielipiteeni niiden tärkeydestä ei edes alitajuisesti vaikuttaisi kysymysten järjestykseen.

7.3 Validiteetti

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. Määrällinen tutkimus on validi, jos sillä pystytään mittaamaan tutkittavaa asiaa (Heikkilä 2014, 27; Kananen 2011, 121.)

Käsitys itsessään on hyvin henkilökohtainen ja vaikeasti mitattava asia. Tutkimuksessa ei kuitenkaan ollut tarkoituksena tuottaa täysin eksaktia tietoa työharjoittelijoiden osaamisesta, koska tämä olisi lähes mahdotonta. Kiistattoman tietona työharjoittelijoiden osaamisesta tutkimusta ei siis voida pitää.

Tutkimusta tulee kuitenkin käsitellä käsite- eli rakennevaliditeetin kannalta. Rakennevaliditeettia arvioidessa tarkastellaan, miten aiheen teoria ja siitä johdetut mittarit ovat onnistuneet. Teoreettisen käsitteen operationalisoinnin onnistuessa, mittarin käsitevaliditeetti on hyvä. Käsitevaliditeettia voidaan vahvistaa pyrkimällä varmistamaan, että tuntemattomat muuttujat eivät vaikuta tuloksiin (Kananen 2011, 122.)

Tutkimuksessa on pyritty löytämään poliisin organisaatiosta vastaajajoukko, jolla on kyky ja tieto arvioida tutkittavaa asiaa. Mikäli yksittäinen vastaaja on kokenut, että hänellä ei ole tarvittavaa tietoa jostain osa-alueesta, on hänen ollut mahdollista jättää se arvioimatta. Vastaajajoukon homogeenisuutta on pyritty kaventamaan ottamalla huomioon muuttujina vastaajien mahdollinen lisäkoulutus tutkittavasta asiasta ja mahdollinen työharjoittelijan ohjaajan saama syvempi perehtyminen arvioitaviin. Kysymysten ja vastausten operationalisoinnilla on asetettu tiettyjä raameja, joita tason arvioinnissa tulisi huomioida. Tällä on pyritty antamaan vastaajille yhtenäinen perusta, jonka pohjalta he voivat lähteä pohtimaan käsityksiään, jottei arvio jäisi pelkästään nopeasti, ilman sen suurempaa harkintaa, klikatuksi merkinnäksi vastauslomakkeeseen.

Kananen mukaan muuttujien ja tulosten välillä tulee havaita syy- ja seuraussuhde, jotta tutkimuksen sisäinen validiteetti on kunnossa (Kananen 2011, 121). Tulokset osoittavat, että valitut muuttujat eivät ole vaikuttaneet tilastollisesti merkittävästi vastauksiin. Vastaajien käsitykset eivät kuitenkaan näytä eroavan merkittävästi toistaan, joten syy- ja seuraussuhteen pohtiminen on aiheetonta. Voidaankin todeta, että kohderyhmän valinnassa ja kysymysten operationalisoinnissa on onnistuttu hyvin.

Parantamisen varaakin kuitenkin löytyi. Sisältövaliditeettiin kuuluu mittarien laatimisen onnistuminen, eli mittaavatko mittari teoriasta johdettuja asioita on tärkeää (Kananen 2011, 122). Ensimmäisessä kysymyksessä mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto meinasikin heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Samoin *en osaa sanoa* -vaihtoehdon laittaminen samaan arvosteluasteikkoon muiden vaihtoehtojen kanssa, olisi voinut vaikuttaa vääristää vastausten todellisia keskiarvoja. Nämä puutteet kuitenkin huomattiin ja virhe on korjattu kohdassa 6.3 kerrotulla tavalla.

Jälkeenpäin ajatellen, kyselyssä olisi voinut vielä enemmän korostaa käsityksen merkitystä, vastaajille heidän miettiessään arviotaan. Vaihtoehtoa *en osaa sanoa* on voitu käyttää ikään kuin varmuuden vuoksi. Vastaajat ovat voineet suhtautua liian kriittisesti omiin ajatuksiinsa, miettiessään mitä vaaditaan arvion antamiseen. Toisaalta tämä puute ei ole aiheuttanut tuloksissa vääristymää, koska vastausta ei ole annettu suuntaan tai toiseen. Se on vain voinut vähentää potentiaalisia arvioita osaamistasosta.

Tuloksia tulkittaessa tulee myös arvioida niiden ulkoista validiteettia, eli ovatko tulokset yleistettävissä. Tutkimuksessa ei ole käytetty otantaa, vaan kaikkien voimakäytönkouluttajien on ollut mahdollista vastata kyselyyn. Vastaajien käsitykset osaamistasosta eivät ole tilastollisesti merkittävällä tavalla riippuvaisia koulutustaustasta tai siitä onko vastaaja toiminut työharjoittelun ohjaajana vai ei. Kohderyhmä on siis ollut hyvin homogeeninen. Vastausprosenttia voidaan pitää verkkokyselylle hyvänä ja vastaajien määrä on ollut riittävä. Vastauksissa ei myöskään löytynyt merkittäviä eroavaisuuksia. Tulokset voidaan siis yleistää koskemaan voimankäytön kenttäkouluttajia.

Voimankäytön kenttäkouluttajien käsityksen mittaajana työharjoittelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta, tutkimus on validi. Myös siltä osin, mitä kolmea poliisitaktiikan osa-aluetta tulisi perusopetuksessa kouluttajien mielestä painottaa, tutkimus on luotettava.

LÄHTEET

Alkiora, Petri 2018: Poliisikoulutus tänään. Teoksessa Mutttilainen Vesa & Huotari, Vesa (toim.) 2018: Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2018. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu., 26-32.

Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo Pekka 1994: Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva. WSOY.

English, Jack & English, Brian 2000: Police Training Manual. 9. edition. London. McGraw-Hill Publishing Company.

Di Nota, Paula M. & Huhta, Juha-Matti 2019: Complex motor learning and police training: applied, cognitive, and clinical perspectives. *Frontiers in psychology*, 10, 1797.

Heikkilä, Tarja 2014: Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Hirsjärvi Sirkka & Hurme Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Yliopistopaino.

Holopainen Martti & Pulkkinen Pekka 2013: Tilastolliset menetelmät. 5.-8 painos. Helsinki, Sanoma Pro Oy.

Holopainen Martti & Pulkkinen Pekka 2008: Tilastolliset menetelmät. 5. painos. Helsinki, WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kalliomäki, Maarit, 2012: Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena. (<http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2011/12/Maarit-Kalliom%C3%A4ki-fenomenografia.pdf>) Luettu 2.10.2019

Kananen, Jorma 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2011: Kvantti, Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koivisto, Jarmo & Peltonen Juha & Vuorinen Esa 2015: Harjoittelijan osaamisen arviointi. Poliisi (AMK) -tutkinnon ammatillista osaamista edistävän harjoittelun arvioinnin uudistaminen. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK -opinnäytetyö.

Luoma, Markku 2001: Laatua lainvalvontaan. Laadun ja osaamisen kehittäminen poliisihallinnossa. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 12. Espoo. Poliisiammattikorkeakoulu.

Matinson Hess, Kären & Hess Orthmann, Christine 2011: Police Operations Theory and Practice. 5. edition. New York. Delmar.

Metsämuuronen, Jari 2006: Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3.laitos, 2. korjattu painos. Helsinki. International Methelp Ky.

Määttä, Ida 2018: Opiskelijoiden (AMK) käsityksiä poliisityöstä. Poliisiammattikorkeakoulu. YAMK -opinnäytetyö.

Poliisihallituksen määräys Poliisikoiratoiminnasta POL-2016-5513 (Suojaustaso IV)

Poliisihallituksen määräys Poliisin operatiivisen kenttätoiminnan perusteet POL-2017-13344. (Suojaustaso IV)

Poliisin voimankäytön pää- ja vastuukouluttapäivien 23.-24.1.2019 seminaarimuistio. (Suojaustaso IV)

Rinne, Tapani 1995: Poliisitaktiikasta. Turku. Painosalama Oy.

Syrjälä, Leena & Ahonen Sirkka & Syrjäläinen Eija & Saari Seppo 1994: Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.-2. painos. Helsinki. Kirjayhtymä Oy.

Turunen, Tommi & Suhonen, Veli 2018: Poliisikoulutuksen kehittäminen opiskelijoiden näkökulmasta. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK -opinnäytetyö.

Vuorensyrjä, Matti & Lehmuskoski, Anna 2017: Poliisikoulutuksen vaikuttavuusarviointi 2107. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 128. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

LIITE 1. Saatekirje

Terve!

Poliisiammattikorkeakoululla on suunnitteilla poliisitaktiikan opas. Opasta varten teen taustatutkimuksena tämän voimankäytön kenttäkouluttajille suunnatun kyselyn. Kyselyllä pyritään selvittämään, millä tasolla poliisiopiskelijoiden taktinen osaaminen on opiskelijoiden saapuessa työharjoitteluun, nimenomaan voimankäytön kenttäkouluttajien mielestä.

Vastauksia hyväksikäyttämällä voidaan pohtia, millä aiheeseen liittyvällä osa-alueella Poliisiammattikorkeakoululla on onnistuttu ja missä on mahdollisesti kehitettävää.

Ei haittaa vaikka et olisi työharjoittelunohjaaja. Kyselyn tulosten on määrä kertoa nimenomaan kouluttajien näkemys ja tuntuma asiasta. Tämä voi koostua sinun omista kokemuksistasi yhdistettynä työkavereiden tekemiin havaintoihin ja jopa työharjoittelijoiden kertomaan. Tärkeitä on, että arvioit, tämän osa-alueen ammattilaisena, työharjoittelijoiden yleistä osaamistasoa.

Kysely on anonyymi, eli kyselyyn vastanneita ei voida yksilöidä. Kysely koostuu kymmenestä monivalintakysymyksestä. Vastaaminen vie alle viisi minuuttia. Taktiikkaan liittyvät kysymykset ovat satunnaisessa järjestyksessä.

Klikkaa alla olevaa linkkiä hiirellä päästäksesi kyselyyn. Mikäli kysely ei avaudu, kopioi linkki, avaa TUVE -selain ja liitä linkki TUVE -selaimen osoiteriville päästäksesi kyselyyn.

Kysely ja sen vastaukset toimivat osana YAMKmuunto -koulutuksen opinnäytetyötäni. Kyselyyn on tutkimuslupa Poliisiammattikorkeakoululta. Vastausaikaa kyselyyn on 4.10.2019 asti.

Kiitän etukäteen ajastasi ja vastauksistasi.

Ylikonstaapeli Jani Mäkilä

<https://www.webropolsurveys.com/R/CA3DD5C8E10FC382.par>

LIITE 2. Kysely.

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

Pyydän sinua arvioimaan työharjoittelijoiden yleistä osaamistasoa poliisitaktiikan eri osa-alueilla. Arviointisi voi perustua omiin kokemuksiisi kouluttajana tai esimerkiksi työharjoittelunohjaajalta saamiisi palautteisiin.

1. Kuulutko tai oletko kuulunut, viimeisen kymmenen vuoden sisään johonkin seuraavista erityisryhmistä (valitse kaikki ryhmät joihin olet kuulunut)? *

- ☐ KOIRAPARTIO
- ☐ TEPO
- ☐ VATI
- ☐ VALMIUSYKSIKÖ
- ☐ TANE
- ☐ EN MIHINKÄÄN EDELLÄ MAINITUISTA

Keskeytä

Seuraava -->

• Suorakulmion muotoinen leike

10% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

2. Oletko ollut työharjoittelunohjaajana viimeisen viiden vuoden aikana? *

- ☐ KYLLÄ
- ☒ EN

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

20% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

3. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta liittyen liikkumiseen/etenemiseen? Pohdi asiaa esimerkiksi tilanteeseen sopivan etenemisnopeuden, etäisyyksien pitämisen, rakenteellisen suojan käyttämisen ja kulmataktiikan kannalta.

*

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkuasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

VASTAUS	0	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☒	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

30% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

4. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta koiratoimintaan liittyen? Kysymyksessä ei tarkoiteta koirapartiossa toimimista, vaan koiran mukana oloon liittyvien taktisten asioiden huomioimista, kuten omaa sijoittumista, tarvittavan työrauhan antamista koiralle ym. *

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkuasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

VASTAUS	0	1	2	3	4	5
	☐	☒	☐	☐	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

40% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

5. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta ajoneuvon peruspysäyttämiseen liittyen? Tarkastele asiaa kokonaisuutena sisältäen mm. ajoneuvon lähestymisen, oman sijoittumisen, +1 säännön ja muut mieleesi tulevat seikat. *

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkuasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

VASTAUS	0	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☒	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

50% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

6. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijan osaamisen tasosta liittyen ovitoimintaan? Pohdi asiaa perusovitoiminnan näkökulmasta mm. oma sijoittuminen, suojankäyttö, oven hallinta. *

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkuasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

VASTAUS	0	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☒	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

60% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

7.

Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta liittyen suorittajan ja varmistajan rooliin? Pohdi asiaa siltä kannalta mitä kummassakin roolissa lähtökohtaisesti perustehtävillä odotetaan. Huomioi, että harjoittelijan tehtävänä on useimmiten toimia varmistajana, eli hänen pitää ymmärtää varmistajan tehtävät, ei vain jättäytyä passiiviseksi sivustakatsojaksi.

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkusasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

VASTAUS	0	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

70% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

8. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta alueen/paikan eristämisessä. Pohdi asiaa mm. riittävien etäisyyksien huomioimisen ja eristämisen tärkeyden ymmärtämisen kannalta.

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkusasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

VASTAUS	0	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen

Seuraava -->

80% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

9. Mikä on oma arviosi/käsityksesi harjoittelijoiden taktisen osaamisen tasosta liittyen hätäsuunnitelman toteuttamiseen? Vaikka taktiikka ei olisi toteutunut, pohdi ymmärtävätkö harjoittelijat mielestäsi esimerkiksi taktiikkaan liittyvät riskit ja aikapaineet sekä perusteet hätäsuunnitelman toteuttamiselle.

Arvosteluasteikko on yhdestä viiteen, jossa:

0) En osaa sanoa

1) Harjoittelijoilla ei ole juurikaan käsitystä asiasta

2) Harjoittelijoilla on jonkinlainen käsitys siitä mitä pitäisi tehdä, mutta toiminta ei ole työturvallista/ luottamusta herättävää. Harjoittelijoille ei voi antaa itsenäistä roolia asiassa.

3) Harjoittelijoilla on käsitys siitä mitä lähdetään tekemään ja osaavat lyhyiden neuvojen/kertauksen perusteella suorittaa tilanteen vaatimia annettuja tehtäviä.

4) Toiminta on hyvää. Harjoittelijat lähtevät oma-aloitteisesti tekemään oikeita asioita, kaipaavat ohjausta lähinnä pikkuasioissa.

5) Harjoittelijoiden osaamistaso on virkaikään nähden kiitettävää, vastaa hyvää, kokeneen poliisin toimintaa.

	0	1	2	3	4	5
VASTAUS	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Keskeytä

<-- Edellinen Seuraava -->

90% valmiina

Kyselytutkimus voimankäytön kenttäkouluttajille työharjoitteluun tulevien poliisiopiskelijoiden poliisitaktiikan osaamistasosta

10. Valitse mielestäsi kolme tärkeintä poliisitaktiikan osa-aluetta, joita mielestäsi työharjoitteluun tulevan poliisiopiskelijan pitäisi opetella jo Poliisiammattikorkeakoulussa. Mikäli et osaa valita, voit siirtyä eteenpäin.

- ☐ LIIKKUMINEN
- ☐ KOIRATOIMINTA
- ☐ AJONEUVON PYSÄYTTÄMINEN
- ☐ OVITOIMINTA
- ☐ SUORITTAJAN / VARMISTAJAN ROOLI
- ☐ ALUEEN ERISTÄMINEN
- ☐ HÄTÄSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN

Keskeytä

<-- Edellinen Lähetä

100% valmiina